

DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

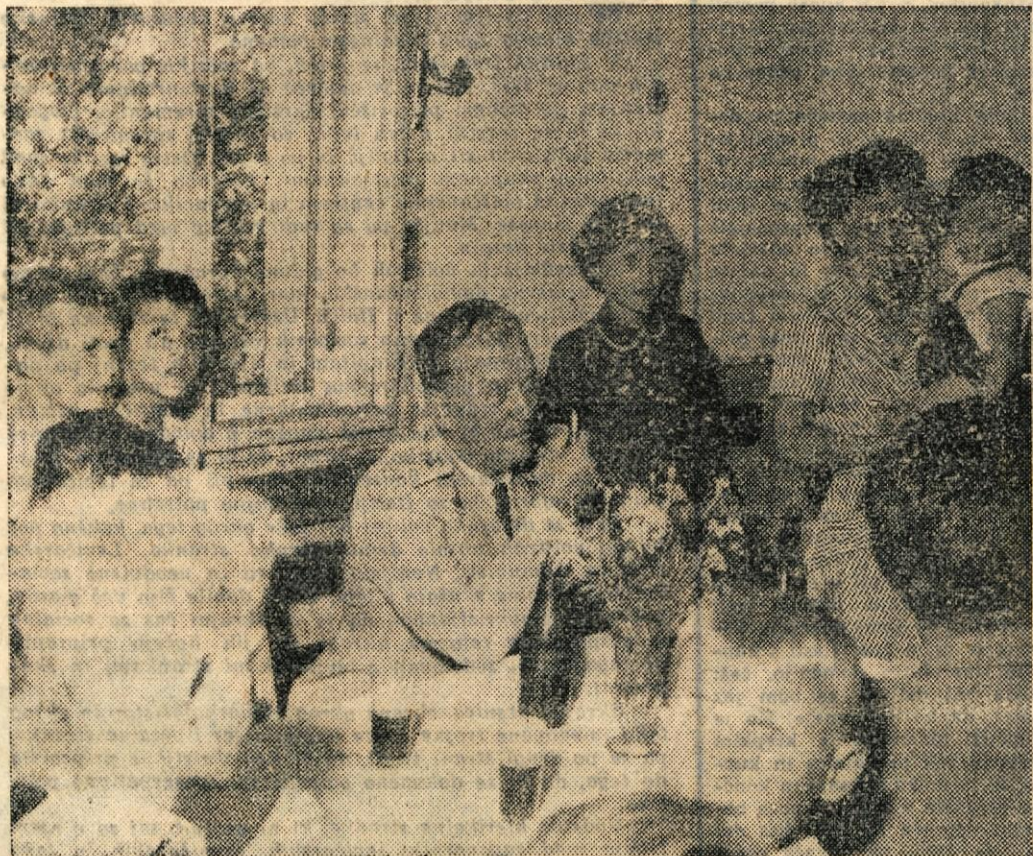
Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 21 (324)

Leto VII

NOVO MESTO, 25. MAJA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošta: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalca« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Kjerkoli se pojavi predsednik republike maršal Josip Broz-Tito, ga najprej in najraje obkrožijo pionirji in cicibani. Navzlic odgovornim državiškim skrbem in obilnemu delu se tovariš Tito srčno rad pomudi med njimi, saj črpa tudi v njihovem smehu, vedrini in odkriti otroški radosti moči za svoje težko delo. Zato bo danes še prav posebno vesel iskrenih čestitk stotisočev jugoslovanskih pionirjev, ki želijo svojemu dragemu prijatelju, učitelju in najboljšemu tovarišu vse, kar more želiti in nuditi srečno otroško srce!

Starodavni Rog je bil zavrt v mrglo in rahlo je rosilo, ko so prišli v nedeljo, 20. maja dopoldne, na Bazo 20 nosilci glavne okrajne Titove štafete in predstavniki okrajnega odbora SZDL. Od Podturna do Baze 20 so čakali na štafeto palico pionirji, delavke in uslužbenke Godne uprave s Poljčan. Vsi bi radi prvi nosili štafeto — pozdrav ljubljensmu maršalu, zato so morali žrebati, kdo bo deželez te časti.

Pred barak, kjer je bila leta 1944 administracija OF, je izročil štafeto palico kmalu po 10. uri Janez Potočar, član okr. odbora SZDL, Mileni Jordanovič in Božnarjevi Anici. Potem je šlo naglo mimo visokih jelk po strmi stezi do ceste. Tam je prvi nosilki nestrojno pričakovala Murnova Milka. Hitro je stekla do prihodnje mladinke in ji predala palico, nato pa je nadaljevala pot z ostalimi nosilci štafete vse do Podturna. Sem je prišla tudi štafeta iz Poljan in že je hitela palica iz rok v roke mladincev, ki so jo nesli do Dol. Toplice. Nad 350 ljudi se je zbralo na toplem trgu, nosilci štafete pa je toplotno pozdravil predsednik občinskega ljudskega odbora Franc Markovič in jim izročil najpriskrnejša voščila Topliške občine za draga maršala. Lep sprejem je bil spet v Vavti vasi, kjer so pre-

Na mnoga, mnoga leta, tovariš Tito!

vzeli štafeto palico gasilec in jo v Jurki vasi izročil vavtvaškim pionirjem. Le-ti so jo spet predali pionirjem Smiheljske šole, ki so pričakali navdušene tekače s cvetjem na Brodu. Se nekaj minut — in združene štafete so se zbrale na novomeškem okrašenem Glavnem trgu, kjer je Metna godba igrala korčnice.

Cepprav je rosilo, ponekod pa kar močno deževalo, so množice ljudstva povsod prisrčno sprejemale in pozdravljale nosilce štafete. Kmalu po pol 10. uri je prestopila okrajno mejo pri Radohovi vasi republiška štafeta in nadaljevala pot proti Novemu mestu, kamor je prispejala po 12. uri skupno s štafetami iz Baze 20, iz Žužemberka, s Trške gore, iz Semčica, Metlike in Mirne. Šestim okrajnim štafetam se je med potjo pridružilo še 33 krajevnih štafet,

že v petek, 18. maja, pa je šla iz Črnomlja na pot v Ljubljano glavna repub. štafeta, spremljana z najtoplejšimi pozdravi prebivalcev Bele krajine. V vseh štafetah je letos sodelovalo v novomeškem okraju nad 5 tisoč odraslih in mladine.

Štafete palice je na okrašenih tribunah, na kateri so bili: predsednik okr. odbora SZDL Jože Borštnar, podpredsednik OLO Niko Belopavlić, predsednik OB LO Novo mesto Maks Vale in podpolkovnik Radović, sprejemal predsednik OLO Franc Pirkič — Cort. Zahvalil se je za prinesene čestitke, nato pa naročil nosilcem štafete, naj odnesejo ljubljensmu Titu najtoplejšje pozdrave Dolenjske, naše najboljšje čestitke k njegovemu 64. rojstnemu dnevu in iskrene želje, da bi živel še dolgo, dolgo na srečo naših narodov in vseh delovnih ljudi. V imenu garnizije JLA je za predsednikom okraja govoril podpolkovnik Radović o ljubezni naših borcev in oficirjev do draga Maršala. Ob zvokih godbe so tekači zavili nato čez Glavni trg proti Sentjerneju in hrvatski meji. S seboj so vzeli naročene in napisane pozdrave, ki jih Dolenjska na današnji dan sporoča svojemu najdražjemu voditelju:

Na mnoga, mnoga leta, dragi tovariš Tito!

KRMAR SOŽITJA IN MIRU

Zivimo v času, ko izredno razgibani in zgodovinsko pomembni dogodki na svetu čedalje bolj utrjujejo srca sto in sto milijonov svobodoljubnih ljudi v strastni veri, da se po tolikih razočaranjih in izkušnjah vendarle kaže na svetlem obzorju pomlad človeštva. Družbeni razvoj zadnjih desetletij je potrdil znano resnico, da nihče ne more zasukati kolesa zgodovine nazaj, prinesel pa je hkrati spoznanje, da je, zlasti po drugi svetovni vojni, mogoče ohraniti svetovni mir samo v miroljubnem sožitju držav z različnimi družbenimi ureditvami.

V zadnjih letih, zlasti pa v zadnjih mesecih, je prišlo v mednarodnih odnosih do pomembnih sprememb. Njihova skupna značilnost je opuščanje poslednjih vezí hladne vojne, ki je tolikokrat ogrožala mednarodno sodelovanje, in vedno pogostejše priznavanje načel aktivne koeksistence — ustvarjalnega sožitja. Potovanja odgovornih državnikov — njihovo neposredno izmenjavanje mnenj in njihovi osebni stiki z vodilnimi predstavniki drugih narodov so za to novo vzdušje ne le vedno pogostejši, temveč tudi neobhodno potrebni. V vrsti teh obiskov se v zadnjih letih vse večkrat s spoštovanjem in priznanjem omenja JUGOSLAVIJA in njen PREDSEDNIK TITO.

Od kod ugled nove Jugoslavije, še pred dobrim poldrugim desetletjem malo znane balkanske države? Od kod priznanje, kot ga je pred tedni dal socialist Guy Mollet, predsednik francoske vlade, ko je dejal: »Jugoslavija je odigrala veliko, toda tudi težavno vlogo, za kar je bila visoko nagrajena. Razvoj dogodkov je pokazal, da je imela vedno prav, in celo, da je njena zasluga, če so se dogodki tako razvijali sprito junastva in odločnosti Jugoslavije, ki je ostala nekaj časa celo sama, da bi obvarovala svojo neodvisnost. To je bil čudovit vzgled neodvisnosti neke države.« Čemu tako izredno zanimanje delovnih množic po svetu za uspehe in probleme naše notranje graditve? Odgovor na taka in podobna vprašanja je v svojem bistvu zelo kratak:

»Politika socialistične Jugoslavije je stalno posredništvo v cilju miru, medsebojnega zblizanja narodov in miroljubnega reševanja spornih vprašanj.« kot je dejal naš državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović v Parizu. In ko zdaj ves svet s priznanjem pozdravlja prvega in najvztrajnejšega graditelja take socialistične politike, predsednika republike Josipa Broza-Tita, se vsi Jugoslovani prav na današnji dan še posebej s ponosom spominjamo moža, ki je vse svoje bogato življenje posvetil delavskemu razredu, dviganju blagostanja delovnih ljudi in sreči jugoslovanskih narodov.

Spomin nam hiti nazaj v njegova otroška leta v hrvatskem Zagorju, kjer se je pred 64 leti rodil revnemu kmetu Franju Brozu in v hrvatski kmetici Mariji Javoršek kot njun sedmi otrok. Spremljamo ga pri uku ključavničarske obrti v Sisku, kjer se prvič sreča z naprednimi mladimi delavci in strastno vzljubi knjige in učenje, ki mu posveča cele noči. Kot ključavničar začne iskati delo in kruh, postane član sindikata in Socialno-demokratske stranke, odide v Kamnik, na Češko, v Nemčijo in Avstrijo, da bi spoznal svet. Ker je govoril proti vojni, ga prvič zapro v vojaško trdnjavo, na-

Razstava »Stanovanje za naše razmere« na Gospodarskem razstavišču

Ob letni skupščini Stalne konference mest in mestnih občin FLRJ bodo jutri odprli na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani zanimivo razstavo »Stanovanje za naše razmere«. Razstava, ki bo odprta do 3. junija, bo razdeljena v dva dela: poučno-propagandni del, ki obsega urbanizem, arhitekturo, tehniko, ekonomiko in kulturo stanovanj, bo prirejen v Gradski palači, Titova 19, komercialni del pa bo v prostorih Gospodarskega razstavišča.

Kako bodo v Kanizariji okrepili delavsko samoupravljanje

Na II. zasedanju delavskega sveta rudnika Kanizarija so razpravljali tudi o uspehih in oblikah delavskega samoupravljanja v podjetju. Ugotovili so, da so bili v preteklih dveh letih doseženi številni uspehi, kar je posledica prizadevnosti organov samoupravljanja: delavskega sveta in upravnega odbora. Vsekakor pa je bila vna in ustvarjalno delo posameznih članov včasih bolj, včasih manj uspešno, čemur je vzrok nepoučenost in premajhna razgledanost na področju gospodarske problematike. Nadalje so ugotovili, da lani še ni bilo dovolj storjenega za vzgojo članov kolektiva glede gospodarjenja v podjetju; delavski svet je tudi premalo seznanjal celotni kolektiv z važnimi problemi podjetja.

Člani delavskega sveta so prepričani, da bo redno mesečno izdajanje biltena podjetja uspešna oblika za obveščanje in za večje zanimanje glede upravljanja ter gospodarjenja v podjetju pri slehernem rudarju in uslužbencu. Da se upravno delo še bolj poglobi, in da se pritegne k aktivnemu delu slehernega člana delavskega sveta, so navzoči na tem zasedanju zaključili, da bo najbolj smotno preiti na delo po komisijah. Zedinili so se, da bodo za sedaj delali v štirih komisijah: za proizvodno in investicijsko izgradnjo, za

gospodarsko-računski sektor, za tarifno politiko ter za higieno-tehnično zaščito in socialna vprašanja. Iz nakazane področja komisij je razvidno, da so te formirane po obstoječih operativnih resorjih. Posamezne komisije sestavljajo člani delavskega sveta in operativno vodstvo, predseduje pa ji član upravnega odbora. Ravno praktično delovanje na določenem sektorju bo za člane delavskega sveta najboljša šola in vzgoja, obenem pa se bo s takim načinom dela odklanjalo vsa morebitna nasprotja med operativnim vodstvom podjetja in delavskim upravljanjem. Naloga omenjenih komisij bo zbirati, obdelovati in pripravljati ma-

terial za seje upravnega odbora in delavskega sveta. S tako obliko dela se bo poglobila demokracija in v upravljanju in ustvarjanju bodo pogoji za stvarno sodelovanje. Pri slehernem članu delavskega sveta bo prišel veliko bolj do izraza čut odgovornosti do gospodarstva v podjetju. Tako si bodo člani bogatili svoje praktično znanje in v vsakdo bo sposoben za svoje delo odgovarjati pred celotnim kolektivom kakor tudi pred družbo.

Ob zaključku predmetne obravnave je bila imenovana komisija, ki bo pripravila okvirni poslovnik za poslovanje formiranih komisij.

Pb

Oktober bo velika kmetijska razstava na Grmu

Skupno s proslavo 70-letnice obstoja kmetijske šole na Grmu bo od 6. do 10. oktobra letos velika okrajna kmetijska razstava. Računajo, da bo to največja kmetijska prireditev po vojni na Dolenjskem. Hkrati s to pomembno proslavo najstarejše slovenske kmetijske šole bo še vrsta drugih prireditev in akcij

kmetijsko pospeševalnega značaja. Poseben prireditveni odbor pripravlja vrsto nalog, ki bodo izvedene v okviru grmske proslave po vsem okraju skupno s kmetijskimi zadrgami, ki bodo imele velik pomen za hitrejšo dvigovanje kmetijske proizvodnje. Okrajna kmetijska razstava bo na Grmu.

Zveza borcev se pripravlja na svoj praznik

III. kongres Zveze borcev Jugoslavije je sklenil, naj bo praznik borcev vsako leto 4. julija. Ta sklep so pozdravile vse organizacije ZB v državi. Tako kot v ostalih okrajih se tudi v novomeškem okraju vse organizacije ZB z okrajnim odborom na čelu skrbno pripravljajo za svoj prvi praznik.

Okrepitev vsega dela in reševanje nalog organizacije je osnova vseh priprav na praznovanje. Izhajajoč iz dejstva, da sta nova država in nov družbeni red nastala pri nas kot rezultat trde krave borbe in zmage nad fašizmom, nad stariim neljudskim sistemom ter mravnostjo, povezuje organizacija ZB tvorce vsega doseženega napredka. Njene naloge tudi 11 let po osvoboditvi niso prenehale, pač pa so danes še prav tako velike in odgovorne. Bedeti je treba nad pridobitvami narodno osvobodilnega boja, razvijati in krepirati pridobljene demokratične pravice, pomagati organom o-

blavi pri utrjevanju in širjenju družbenega upravljanja v vseh vejah družbenega življenja, zbirati zgodovinsko gradivo iz NOB ter ga ohraniti potomcem in skrbeti za svoje člane, zlasti pa za otroke padlih borcev.

Vse te izredno odgovorne naloge so doslej reševale posamezne organizacije različno. Priprave za praznik pa so usmerjene v to, da bi jih vse reševale v duhu borbenih tradicij, ki jo ima organizacija. Priprave na prvi praznik naj bodo začetek novega dela organizacij in vsestranske vloge ZB v vsem družbenem dogajanju pri nas.

Se je veliko ljudi, ki so aktivno sodelovali v NOB, izven organi-

Lamutovi Pariški motivi v ljubljanski Umetniški zadrugi

V okusno urejenih prostorih Umetniške zadruge v Ljubljani je bila v soboto 19. maja odprta razstava akadem. slikarja Vladimirja Lamuta, profesorja novomeške gimnazije, z naslovom »Pariški motivi«. Prof. Lamut razstavlja tokrat okrog 60 platen, temper, gvashev, akvarelov in risb s pariškimi motivi. Slikovita razstava, ki bo odprta 14 dni, privlača številne ljubitelje, njene otvoritve pa so se udeležili tudi mnogi kulturni in javni delavci.

zaključni čas je, da bodo vključeni vsi. Marsikje še manjka evidenca o vključenih članih, plačani članarini, o otrokih padlih borcev, o njihovem gnetnem stanju, vzgoji in izobraževanju, evidenco o življenju članovi vse polno je še razstresena zgonovinskega gradiva po raznih krajih, ki smo ga dolžni zbrati, shraniti v muzejih in ohraniti potomcem. Polno je tudi zgodovinskih krajev, ki jih je treba s ploščami in spomeniki oznamovati, vsi padli borci in žrtve fašističnega nasilja še nimajo dostojnega spomenika. Zveza borcev kot celota ne posega povsod dovolj v družbeno dogajanje na splošno.

Nekaj občinskih in krajevnih organizacij ZB je, ki so te naloge že doslej uspešno reševale. Temoraj služijo za zgled ostalim. Ena takih je krajevna organizacija ZB Zabj vas. Tam so sprejeli vse, ki so imeli pogoje za članstvo, imajo točno evidenco na kartoteki, redno plačujejo in odvajajo članarino ter prireajo redne sestance članov. Podobno je zastavila delo tudi krajevna organizacija Dragarš. Z ozirom na številno volivceval imajo največ članov. Vedo, da je 120 ljudi, ki imajo pogoje, izven organizacije. Prav tako vedo, da je 5 otrok padlih borcev in žrtev fašističnega nasilja na vsaki koli, 20 jih je na nižji, 27 pa se jih uči obrti ali so v industrijskih šolah. Imajo redne sestanke z materami ali rejniki

teh otrok in zato poznajo tudi njihove učne uspehe.

Izmed občinskih odborov ZB so dobro zastavili delo v Žužemberku in na Mirni. V Žužemberku so zlasti utrdili organizacijo, kar je osnova nadaljnjega dela, na Mirni pa je organizacija ZB prevzela

(Nadaljevanje na 2. strani)

Jutri bo sprejet okrajni družbeni plan za leto 1956

Jutri dopoldne bo ob 9.30 v prostorih Doma ljudske prosvete v Novem mestu 7. skupna seja odborov obeh zborov OLO Novo mesto, za katero je predsednik okrajnega ljudskega odbora predložil dnevni red s 15 točkami. Na prvem in drugem mestu dnevnega reda sta razprava in sprejem okrajnega prodavnega plana in okrajnega prodavnega plana za leto 1956, ostale točke pa so namenjene spremembam v organizaciji upravnih organov OLO, spremembam v statutu OLO, razpisu nadomestnih volitev v zbor proizvalcev, potrditvi ustanovitve obrtne, trgovaške in gostinske zbornice, sprejemu raznih jamstvenih izjav, poročilu komisije za pranje in pritožbe, poročilo komisije za volitve in imenovanja ter nekaterim ostalim vprašanjem.

POZIV

Vse pripadnike 1. brigade VDV pozivamo, da sprostijo svo je naslove in enoto, v kateri so bili do 9. maja 1945, na enega izmed sledečih okrajnih odborov Zveze borcev: Ljubljana Novo mesto, Kočevje in občinski odbor Zveze borcev Postojna. Podatke potrebujemo za pravo proslavo teh enot, ki bo 1. julija 1956 v Mirni na Dolenjskem. Podrobnejše informacije dobi te pri navedenih organizacijah ZB. Rok prijavi: do 30. maja 1956. Pripravljalni odbor

Okrajni pionirski pevski FESTIVAL

v NOVEM MESTU NA GRMU

27. maja 1956, ob 14. uri, v počastitev 1. in 25. maja NASTOPI 900 PIONIRJEV

skupno z orkestrom Prosvetnega društva »Dušan Jereb« in posamezni pionirski pevski zbori:

1. Črnomelj — gimnazija	10. Stopeče
2. Dol. Toplice	11. Semčje
3. Dol. Nemška vas	12. Smarieta
4. Kostanjevica	13. Skočjan
5. Mirna	14. Sentjernej
6. Mirna peč	15. Smihel pri Novem mestu
7. Metlika	16. Vavta vas
8. Novo mesto	17. Vinča
9. Orehovica	

VSTOPNINA: sedeži: 50 din, stojšča 20 din. V primeru dežja bo festival v Domu ljudske prosvete! VLJUDNO VABLJENI!

VERME

ZA ČAS OD 25. MAJA DO 3. JUNIJA

Od zaključka tekočega tedna do srede prihodnjega tedna neka krat krajevne padavine ali nevihte, sicer sončno vreme. V drugi polovici prihodnjega tedna jasno in toplo vreme. Proti koncu tedna nagnjenje h krajevnim padavinam ali nevihtam.

Potrošniški sveti so res potrebni

Za potrošniške svete pri nas ponekod ni dovolj razumevanja. Doslej so ustanovljeni samo na območju Novega mesta obojstranovne komisije, v drugih občinah pa jih še ni ali jih šele pripravljajo.

Primer potrošniškega in hvaležnega dela za potrošniški svet sta odkrila organa sanitarne in tržne inspekcije OLO Novo mesto in pekarni Metlika. Nočemo podrobno navajati stvari, ki sta jih odkrila, ker bi to gotovo povzročilo ostro negotovost potrošnikov. Dovolj je, če povemo, da sta našla tak nered in vrsto grobih kršitev najosnovnejših pravil o higieni in čistosti, da sta se zgrozila.

Razumljivo je, da za tako stanje odgovarjajo uslužbeni. Izgovorjanje na pomanjkanje primernega lokala je povsem odveč. Eno je pomanjkanje, drugo pa je malomarnost in odnos do potrošnika, odnos do ravnanja z živili. Če ne bi imeli potrošniški svetovi nobenega drugega dela, bi bilo dovolj, da bi vsaj skrbeli za red in snago ter pravilno ravnanje z živili. Zato je vsako oklevanje in podcenjevanje potrošniških svetov dokaz podcenjevanja družbene vloge v trgovini.

Na sejmju v METLIKI

Ze na jutranjem vlakcu iz Novega mesta v Belo krajino lahko ugotovimo, da je nekje sejem. Med zgodnjimi potniki se razvija pogovor samo o cenah, debeli in suhi živini, o dobrih in slabih kupcih, ne manjka ugovorov, kakšen bo dogon in podobno. Večina potnikov so nam kupovalci, pomagači, ki jim po domače pravijo tudi mešetarji, in mesarji. Tretji torej v mesecu je eden od dveh rednih mesečnih sejmov v Metliki.

V Metliki je že zgodaj jutraj živo. Mnogi oddaljenejši kupci so prišli že zvečer. V gostinskih lokalih slišiš razna narečja: notranje-bloško, stiško, novo-meško, seveda tudi belokranjsko in hrvaško govorico. Metlika je znana po sejmju v vsej Sloveniji in znatnem delu sosedne Hrvaške. Toliko živine ne pride na sejem nikjer drugod v Sloveniji. Do tisoč glav goveje živine, 100 in več voz prašičev, od malih, za rejo, do pitanih, je povprečen dogon.

»Kaj neki bodo tu napravili, saj so pol hriba premaknili, radovedno vprašuje eden izmed skupine sejmjarjev, ko vidi začeta dela pri gradnji vinske

kleti. »Država lahko dela kar hoče, mi pa plačujemo,« priblje drugi z gorjačo v roki. (Gorjača je nekaka mešetarjeva legitimacija.) Rad bi našel z njim razpravo, koliko so doslej pripeljali mešetarji k naši gospodarski graditvi, pa ne utegnemo. Skupina je zavila na »šnops« da bo poslej jezik bolj namazan. Zgodaj je še in živina šele prihaja.

»Gospod kupite...«

Kri samoj živini sejem. Tudi kramarski je. Tu se prične promet prej kot na sejmšču. Na trgu so pričeli postavljati stojnice razni obrtniki: čevljarji, krojači, pletilke, klobučarji. Po večini so iz Karlovca, domačih je malo. Loncearji in pečarji so zapeljali vozove a svojo robo z javnih stojnic. Občina je postavila prodajalne mize po trgu, pa jih je premoja za vse prodajalce, zato razložijo blago tudi na pločnik ali na tla. Kaj vse nudijo? Male rumene račke, piščance, purice, jajca, suho sadje, semena vseh vrst cvetja, čebulo (zelo draga je), kosičca, šake, grablje, bruse za kose, prave starinske lonce iz gline (delajo jih na Hrvaškem), kosače, domačo volno, volnene nogavice in copate domačega izdelka in podobno. Na dveh kvadratnih metrih veliki stojnici stoji stara ženska čoua plog čokoladnih bonbonov, glavnice, vezalke, žlice in vilice, razne trakove in še marsikaj. Res čudovita zbirka blaga, ljudi in okusov se kaže na trgu na vsakem koraku.

»Gospod kupite, kupite od mene,« kličejo prodajalci od vseh strani in ponujajo blago. (Naj omenim, da so tudi Metličani med seboj samo gospa in gospod ter gospodinja ali celo gospica.) Za trenutek se ustavim pred stojnico klobučarja in že mi prodajalec potisne na glavo nov klobuk, češ: »Baš ovaj je za vas najlepši, pa ajde, da nešto pazarimo. Komaj mu dopovem, da nisem kupec. Seveda je vse blago na trgu (po zagotovilih prodajalcev) samo najboljšje kvalitete in silno poceni. Nekaj tovarišica pa se mi

Za dobro srečo...

Medtem je na sejmšču postal živo. Dogon je velik, nad 800 glav goveje živine in dolga vrsta voz s prašiči. Med govori prevladuje hrvaška lisasta psma, je pa tudi dokaj slovioraje. V priznanju, rejcem je treba priznati, da je živina v glavnem čista in urejena. Dokaj je pitanih volov. Predvsem po njih mečejo oči mešetarji in nakupovalci za podjetja in za živzo. Pri vstopu na sejmšču kontrolirajo živinske potne liste in pobirajo sejmščino: 30 din od drobnice, 70 din od mladega in 100 din od starejšega goveda. Lep dohodek ima občina Metlika od sejmščine, menda precej več kot od vseh podljetij.

Do devete ure ni prave kupčije. Le mesarji so sem in tja »stihali« za kak par volov ali pliano telico. Cena klavne živine so ustajene, le kakšen nakupovalec jih včasih navije sicer se gibljejo okoli 120 din za kilogram žive teže. Več kot kupčije je odipavanja prodajalcev in živine. Za koliko bo dal, koliko ceni, koliko bo popustil in podobno. Živino je treba oceniti. Krave mlekarice tipajo od trehuhom, če imajo dosti mlečne žile. Tako imajo več mleka. Pa nože mora imeti tanke. Če ima mleko, si bodi kupec: pomozite nekaj kapljic: ne roko in jih razkaže na hrbit krave. Prežukša če ima mleko dovolj tolike. Pri takih »pavavdijih je pridušanja, da je grdo. Prodajalci hvali na vse pritege, kupec, ki so se mu že proružili negotovljen, mugaš mešetarji in morda te znanci, pa na vsa načine pod-

centuje. Če se ne morejo zadeniti, gleda nekdo na okaj, je vsak pripravljen staviti za to, ko in kako hitro vna, če nora ravno in najbolj prav.

Mesarji ocenjujejo težo živine na mero z rokami. Z eno roko seže živinčetu pod prsi, drugo stegne preko kriza in že ve, koliko približno tehta. Seveda ne pozabi popustiti vola med zadnjima nogama, da ugotovi, koliko bo dal čistega loja. Ker kupujejo mesarji po večini na vago in po dolojeni ceni, je v glavnem »gihanje« samo, v kateri razred se cena živali. Sop bankovcev, ki jih kupec pemuji pod nos prodajalcu kot Krjavelj kozl bršljan, včasih pripomore k popustu cene, vedno pa ne.

Zelo živahno nastane po deseti uri. Tisti, ki so prodali pitane vole, kupujejo mlade volčke ali pa tudi starejše mešane za pitanje. Deset ali več ljudi je obstopilo kupca in prodajalca, ki si kot za stavu udarjata po roki. »Prmej, za to pa ne dam, prijatelji gor ali dol« trdovratno odbija ponujeno ceno prodajalec. »Daj, zdaj imaš priliko, udari, takega kupca ne boš več nikoli imel, primaknem pa ti dinarja,« ogorčeno vpije kupec. Jaj, če bi se vse zgodilo, na kar se zaklinjajo ob taki kupčiji obe stranki, pa to že naslednji trenutek prelomijo. Sedaj je nastopil čas za pomagace, ki komaj čakajo. Z nemirom pooblaščen pričnejo v jmanu obeh popuščati v ceni ali jo dvigati. Vlečejo obema roki skupaj in še sami udarjajo. Seveda se tu in tam, zlasti s kupcem, na hitro domenijo, češ: jurja boš dal, pa bom jaz navil, da bo dal ceneje! Ko je kupčija sklenjena s krepkim stiskom rok prodajalca in kupca, ki ju dolgo stresata in končno dvigneta v zrak, je prva beseda: »Seveda za likof boš dal in jaz tudi, pa kovača nazaj vrneš za dobro srečo.

V gostilni so vsi mehki

Star običaj je, da prodajalec vrne kupcu od dogovorjene cene »srečni groš«, to je nekaj drobca, da bo imel kupec srečo pri živini. Koliko kupčij se je že razdelilo samo zaradi tega, ker prodajalec ni hotel dati niti dinarja nazaj. Taka živina se ne bo »ralala«, ko je gospodar tako skop, menijo kupci in jo nočejo.

Okoli 12. ure se prodajalci in kupci z živino, kolikor je niso že odgnali, zberejo okrog gostiln. Mnogi pijejo likof, mnogi se krepčajo. Sedaj so veliko bolj mehki kot na sejmšču. Prej so tolkli za nekaj dinarjev, sedaj za liter ali dva ni nobene težave. »Ne bi rad ostal umazan, pa moram dati za liter« meni ta ali oni in plača pijačo. Če bi prisluhnili njihovu glasnemu razgovoru po nekaj litrih, ne bi slišali kritike na račun davkov, taks in cen. Življenje vendar ni tako trdo, skoraj prijetno je, kaj bomo tarnali... Da, dogodi se, da v gostilnah po končanem sejmju ostane znaten del prodane kravice ali vola, bil pa je že tudi primer, da je ostal izkupček za prodane vole. Vendar, taki primeri so redki. Bolj kot vino so nevarne karte.

Tako je v Metliki vsak prvi in tretji terek v mesecu. Promet je zelo velik, samo na sejmšču za 20 do 30 in več milijonov dinarjev. Odvisno je od povpraševanja. Dokaj živine nalože v vagon. Močan kupec je metliška kmetijska zadruga, ki kupuje govejo živino in prake, vedno več pa je tudi kupcev od drugod iz Slovenije in Hrvaške. Izbrja je velika. Metlika je v pogledu prometa z živino najmočnejši center daleč naokoli.

P. R.

Od tedna do tedna

V nedeljo bodo v Italiji občinske volitve. Zanje je znano, da ne bo še šlo zgolj za odločanje o lokalnih vprašanjih, o tem, kdo bo sedel v prihošnje v občinskih svetih, marveč bodo te volitve preizkušnja političnih sil v okviru vse države.

Zakaj bo temu tako?

Zato, ker so parlamentarne volitve pred tremi leti prinesle takšno izide, na podlagi katerih ni bilo moč ustvariti trdne parlamentarne in plane večine, ki bi mogla uveljavljati jasno, bodisi desničarsko, bodisi levičarsko politiko. Vlada stritrstrankarski blok je na teh volitvah dobil dejansko le nekaj več kot 48% glasov in potemtakem ves čas od 1953. leta dalje ni predstavljal dejanske politične večine v državi.

Zato bo šlo na nedeljskih volitvah za to, ali bo ta stritrstrankarski blok dobil potrebno absolutno večino ali pa jo bo nedvoumno izgubil.

Se ena okoliščina je, sprito katere nedeljske občinske volitve nimajo zgled lokalnega pomena.

V zadnjih treh letih, se pravi, od zadnjih parlamentarnih volitev 1953. leta se je namreč na mednarodnem in notranjem političnem prizorišču marsikaj spremenilo. Dugodki, ki so se zvrstili v teh letih, so znatno spremenili razmerje političnih sil v Italiji in po svetu. Ostre razlike med političnimi skupinami in strankami, posebno še med tako imenovanimi meščanskim centrom in levičarskimi strankami so zdaj manjše. Manjše pa so tudi razlike med političnimi stališči teh skupin.

Na nedeljskih volitvah bo glavno vprašanje, kam se bo poslej usmerila demokrščanska, klerikalna stranka kot največja politična skupina v Italiji. Usmeritev te stranke proti levi, v smeri gospodarskih socialnih reform, ali proti desni, v smeri podpiranja vlekakapitala in njegovih težej po polni svobodi v gospodarskem življenju, bi utegnili omogočiti sestavo trdnjese parlamentarne in politične večine. S takšno večino bi bila vlada zmožna v določeni meri uveljavljati jasnejšo politiko, se pravi, da bi se dokončno opredelila za desničarski konservativizem ali pa za levičarsko politiko reform, ki so Italiji tako nujno potrebne.

Zato se dejansko volini boj suče okrog tega, kakšno pot bo po volitvah ubrala demokrščanska stranka. Levičarske stranke, komunisti, Nemiljeve socialisti in neodvisne socialistične skupine skušajo s tem, da bi dobile čim več glasov, pokazati demokrščanstvo, da je že skrajni čas za socialne in gospodarske reforme, hkrati pa jih hočejo pripraviti do tega, da bi sodelovali z levičarskimi strankami in skupinami.

Skrajna desnica, zbrana okrog monarhofasistov in okrog tako imenovane trojne zveze kapitala ter liberalne stranke, pa se po drugi strani trudi, da bi demokrščane pripravila do tega, da bi se dokončno odločili za konservativno politiko.

Vodstvo klerikalne stranke, ki ni enotno, saj so v njem trenja med zagovorniki levičarskih, desničarskih in tako imenovanih sredinskih političnih stališč, pa skuša doseči na nedeljskih volitvah absolutno večino. Tako demokrščanom ne bi bilo potrebno sodelovanje z desnico in levice.

Vatikan je demokrščanskemu vodstvu ves čas rolilne kampanje pri tej zamisli vsestransko pomagal. Skoče so naslovili na vernike pastirska pisma, v katerih jih pozivajo, naj glasujejo za klerikalno stranko, hkrati pa jim po svoji stari navadi groze s smrtnim prehom, če se voliten ne bi udeležili, se zlasti pa, če ne bi glasovali za demokrščane...

● Predsednik republike Tito je dne sprejel delegacijo brazilskega parlamenta pod vodstvom gospodine Ivette Vargas Tatischeve in delegacijo Ljudske skupščine Českoslovaške na čelu z njenim predsednikom Zdenekom Firlinjerjem.

● Predsednik izraelske vlade David Ben Gurion je izjavil, da je pripravljen sestati se s vsakem časom in kjerkoli, tudi v Kairu, z egiptovskim ministrom in predsednikom Naserjem in se razgovarjati o vseh vprašanjih, ki bi jih Naser aprčil.

● Položaj glade Cipra je še nadalje sila zaostren. Makarios in drugi ciprski prvaki, pregnani na Seychellske otoke, so začeli gladovno stavko, britanska policija budno straži Edenovo rezidenco v Londonu in britanski parlament, ker se boje morebitnih napadov ciprskih Grkov: nemiri na Cipru trajajo dalje, vrste se demonstracije in atentati.

● Kmečki posestniki in profasistični poujadisti so te dni postavili v Franciji na cestah na tisoče barikad iz protesta proti vladni kmetijski politiki. Vlada je namreč v zadnjem času znižala denarno pomoč kmetom za več kot 100 milijard frankov letno, ker so se takšne subvenije pokazale kot neuporabne. Kmetijski delavci se tem akcijam posestnikov in poujadistov niso pridružili.

V TEM TEDNU NABIRAMO SLEDEČA ZDRAVILNA ZELIŠČA

Ovet šmarnice 800 din, gloga ali belega trna 240 din, mačje tačke 450 din, bele detelje 140 din, rdeče detelje 90 din. List pelina 70 d'n, šmarnice 100 din, ozkolistnata trpotca 80 din, gorzno jagoda 100 din. Rastlina kopitnica s korenino 70 din, dišeče perle-valdmajster 120 din, plesca 50 din, krvavega mlečka 100 din, grenkuljice 80 din. Korenine repina 180 din, bočede neže 100 din, gladeža 65 din, trobentice 150 din, baldrijana 260 din, vijolice 200 din, srčne moči 200 din, sladkih korenin 120 din, mala norica 45 din. Lubje krhlike 60 din.

Problematika dolenjskega obrtništva

Skupščina okrajne obrtne zbornice — Mladino je treba usmerjati v obrti — Skrb za vajece — Razvoj obrti je treba pospešiti — Čudno stališče delegatov iz Bele krajine

Obrtništvo je važna gospodarska panoga. V proizvodnji je nujno dopolnilo industrijske proizvodnje in tudi šola najboljših kadrov za industrijo, v uslugah pa prav tako nujen sestavni del družbenega življenja. Pri nas imamo socialistični in zasebni sektor lastništva v obrtništvu. Za kritje potreb obrtnih uslug in obrtnih proizvodov, zlasti za nekatere panoge, je naše obrtništvo mnogo premalo razvito. V obrtništvo je zaposlenih v okraju nad 3000 ljudi, med njimi 930 vajencev. V korist celotnega gospodarstva je, da bi se obrtništvo hitreje razvijalo posebno v tistih panogah, ki jih že smatramo za kritične in bodo še bolj kritične v bodoče. Družbena korist torej narekuje načrtno usmerjanje obrtništva in njegov razvoj.

Doslej je bilo v obrti premalo načrtnosti. Premalo je bilo tudi družbene pomoči za razvoj potrebnih obrti, premalo načrtnega usmerjanja mladine v obrti. Vse to je treba sedaj popraviti. Prav gotovo ima pri združevanju obrtništva njegovem razvoju pri vzgoji obrtniškega naraščala, pri pravilnem razvoju vseh obrtnih panog in ostalih nalogah obrtništva veliko vlogo Okrajna obrtna zbornica. Zato je bil redni letni občni zbor Okrajne obrtne zbornice Novo mesto 13. maja letos zelo poučen, ker je nakazal vrsto problemov obrtništva in tudi nekatere nesocialistične in škodljive težnje posameznih delegatov ter namerno ali nenamerno nezavzemvanje sedanje stopnje družbenega razvoja pri nas.

V poročilih obeh dosedanjih OOO so bili navedeni številni podatki obrtništva. V Beli krajini je 278 obrtnih delavnic s 543 in 34 poslenimi strokovnimi in mačini in

190 vajenci. V dosedanjem novomeškem okraju pa 705 obrtnih delavnic s 1.494 strokovnimi močmi in 741 vajenci. Lani se je v prejšnjem novomeškem okraju vključilo v uk 183 vajencev, od tega v socialističnem sektorju 80 in v zasebnem 103 vajenci. V vsem okraju zlasti primanjkuje elektroinštalaterske obrti, finomehanice, urarske, kovarske in še nekatere drugih.

Posebno pazno je obrtna zbornica posvečala vajencem. Iz poročil in razprave po poročilih iz haja, da vsi obrtniki želijo za vajece stremen teoretični pouk. Zelo resno je vprašanje vajenskih internatov v Novem mestu in Sentjerneju, dočim bi v Crnomlju to zadevo možno rešiti skupno z dijaškim internatom. Anketa med vajenci v Novem mestu je pokazala vrsto negativnih pojlov med njimi. 69 odstotkov vajencev pije alkohol, 73 odstotkov jih kadil, isti odstotek jih tudi bere razne časopise in se udeležuje v kulturi, toda le 35 odstotkov jih bere knjige iz NOB, 27 odstotkov pa jih ne bere ničesar. Od vajencev na novomeški šoli jih dobiva redno mesečno nagrado le 81,9 odstotkov, od vajencev v sentjernejski šoli pa komaj 49,4 odstotke. 8,7 odstotkov vajencev sploh ne koristi letnega dopusta. 86,4 odstotke pa jih koristi dopust pri starših na delu.

Po družinskih okrajev je bilo potrebno združiti tudi obe dosednji Okrajni obrtni zbornici. To pa je, kot se je pokazalo na skupščini mnogo težja zadeva kakor je bila pri združevanju drugih okrajnih ustanov. S prenosom velikega dela upravnih zadev na občino, je potrebno tudi znaten del obrtnih zadev prenesti na občino, kar naj bi prevzeli občinski podoborbi Zbornice. V vseh občinah so bili taki podobori tudi ustanovljeni, le v Beli

krajini te naloge niso izvedli. Zakaj ne?

To je pokazala razprava na občnem zboru. Posamezni delegati iz Crnomlja so se odločno zavzemali, naj bi ostala v Crnomlju obrtna zbornica z lastnim pravilnikom, kot jih je imela pred združitvijo okrajne. To pomeni, naj bi bili v enem okraju dve Okrajni zbornici. Zaradi te težnje, ki so jo na skupščini zagovarjali predvsem delegati zasebnih obrtnikov iz Crnomlja, doslej niso bili ustanovljeni občinski odbori v občinah Semeč, Crnomelj in Metlika.

Tako stališče so zavzemali delegati iz Crnomlja navzile utemeljenim dokazom, da je to v nasprotju z našim razvojem, da ni mogoče delati zjemne za obrtno zbornico in da tega tudi ne bi potrdili okrajni ljudski odbor. Ni se za zadovoljili niti s tem, da bo v Crnomlju še naprej ostal uslužbenec kot dosedaj, katerega bo plačala OOO, da bo ostal tam vseh arhiv, da se bodo tam reševale razne zadeve obrtništva, je da to ne bo samostojno obrtno združenje, pač pa izpostava Okrajne obrtne zbornice Novo mesto.

Svoje stališče so dosegali iz Crnomlja, ki so trdili, da je to stališče vseh obrtnikov v Beli krajini utemeljivali zlasti s tem, da jim je v Crnomlju znano, ne blize kot v Novo mesto in s podobnimi razlogi. Zakaj nečelo organizirati občinski podoborbov, saj so glavne naloge ljudskih odborov glede obrtništva prenešene prav na občine, ni njih čeljarski. Kar s svojo zahtevo niso predrili, niso glasovali za noben sklep skupščine, ter so se vzdržali tudi volitev novega upravnega odbora Okrajne obrtne zbornice, čeprav imajo v njem odgovarjalno število odbornikov.

Večji del delegatov iz Bele krajine je pred koncem skupščine zapustil dvorano.

Za nevtralnega opazovalca na skupščini je bila stvar toliko bolj nerazumljiva, ker sta to zagovarjale Crnomljski delegatov po eni strani in republikanski poleg predstavnikov Okrajne obrtne zbornice zavirajo kot neosnovano delo podpredsednik OLO Niko Belopavlič in predsednik republiške obrtne zbornice tovarni Potončnik. Stvar pa je postala bolj jana šele pri obravnavanju vsilne prispevka za zbornico.

Sorazmerje višine prispevkov za zbornico je bilo doslej v Beli krajini močno v prid zasebnemu sektorju. Socialistična obrtna podjetja so plačevala v sorazmerju enotno višji prispevek kot zasebni obrtniki. Tega v bodoče ne bo več. Po proračunu, ki so za predhodno sprejeli na sektorskih konferencah (tudi v Beli krajini) se to sorazmerje izravna. Zaradi tega in delno povisane proračuna Zbornice, se prispevi zasebnih obrtnikov v Beli krajini letos povečajo, socialističnih obrti pa znižajo. V prejšnjem novomeškem okraju pa ne bo bistvenih sprememb.

Navzile dokajljni nerazvi v zadnjem delu skupščine, ki so jo povzročili s svojim stališčem po samezni delegati iz Crnomlja in pa nedisciplinirano odhajanje iz skupščine pred zaključkom, so izvolili nov upravni in nadzorni odbor, častno razsodišče in delegate za republiško zbornico. Sprejeli so tudi pravila za poslovanje občinskih podoborbov ter potrebi ustanovitve sklada za vzajemno pomoč, o osnovanju sklada za investicije v obrti in še drugih zadevah.

Inž. BORO ADAMOVIČ

Zidanje stanovanjskih hiš

(Nadaljevanje in konec)

Ker je v vseh mestih in industrijskih središčih zaradi izredno važnega razvoja industrije pomanjkanje stanovanj, je Zvezni izvršni svet izdal že leta 1951 posebno uredbu o zidanju stanovanjskih hiš za delavce in uslužbence. S to uredbo se zagotavlja po graditeljem najugodnejši pogoji glede potrebe stavbenega sveta, kredita in gradbenih materialov za zidanje družinskih, eno ali dvostanovanjskih hiš ali enega stanovanja v večstanovanjski hiši.

Stavbni svet se dodeli iz spicnega ljudskega premoženja v uživanje za nedoločen čas. Komisniki te uredbe so oproščeni vseh taks in prometnega davka od hiše ter od porabljenega lastnega materiala. Prav tako ni treba plačati davka na dediščino in darila za starše, otroke in zakonca. Zgradba je tudi za dobo 30 let oproščena davka od dohodniti. Uredbe pa ne more koristiti, kdor je že lastnik ali solastnik stanovanjske hiše v kraju svoje stalne zaposlitve ali prebivališča. Za dodelitev kredita je potrebna na občinskem ljudskem odboru pripravištev s podatki: o stavbnem svetu ter kako in koliko namerava pripravištev sam prispevati pri gradnji. Priložiti

je treba načrt zgradbe s predračunom in mnenje sindikalne podružnice o upravičenosti pripravištev. Za skupno, večjo stanovanjsko zgradbo da lahko več pripravištev skupno izjavo. Mora pa graditelj v dveh letih zgradbo dokončati, dela lahko izvaja v lastni režiji ali pa prepušči gradbenemu podjetju. Posojilo da banka na podlagi prošnje in gradbenega dovoljenja.

Pod najugodnejšimi pogoji pa pridejo delavci in nameščenci do svoje hiše ali stanovanja kot član stanovanjskih zadrug. Tudi država najbolj podpira zadrugo graditev, ker se je izkazalo, da je v gospodarskem oziru najekonomičnejša. Da se pospeši zadruga gradnja stanovanj in da se uzakoni pravice zadrugnikov, je pripravljen že predlog Zakona o stanovanjskih zadrugah. Po tem predlogu se dele zadrug v glavnem v dva tipa.

V zadrugi prvega tipa postane hiše po izgradnji skupna zadruga lastnina, zadrugnik pa ima v njih posebno stanovanjsko pravico. Ta pravica se vključuje v zemljiški knjigi, je dedna, prenese se pa lahko le na ožje družinske člane.

V zadrugi drugega tipa preide hiša ali stanovanje v trajno pristo lasti zadrugnika.

Zadrugo lahko ustanovi 8 interesentov in jo prijavijo občinskemu ljudskemu odboru. Član zadrug dobi pravico do zadrugne hiše, ko izkaže v denarju, materialu ali v predračunski vrednosti izvršenih del določeno višino predračunske vrednosti hiše ali stanovanja. Ta vrednost mora znašati vsaj 10 do 15 odstotkov za zadrugo prvega tipa in 20 do 25 odstotkov za zadrugo drugega tipa.

Naloga zadrug je, da skrbijo za potrebna stavbna zemljišča, da zbira sredstva in gospodari z njimi, da nabavlja kredite in izpolnjuje obveze, da vodi oziroma izvaja gradbeno delo. S posebno pogodbo pa se določi podoba zadrug pri gradnji in rok plačevanja zadrugnikov. Pri izstopu iz zadrug ima zadrugnik pravico do odškodnine sorazmerno z vloženimi sredstvi. To so najvažnejše postavke predlaganega zakona o stanovanjskih zadrugah.

Tudi pri kreditiranju iz novoustanovljene kreditne sklada za zidanje stanovanjskih hiš pri občinskih ljudskih odborih, bodo imele zadrugne prednost. Pravilnik sklada predvideva namreč sledečo prioriteto listost: 6. Posojilo zavodom, ki so

1. Stanovanjskim zadrugam, ki grade večstanovanjsko hišo-blok (4 ali več stanovanj), se odobri posojilo za dobo do 50 let po 75% predračunske vrednosti bloka.

2. Dvostanovanjskim zadrugam, ki zidajo vrstne hiše, od dvojk dalje, se odobri posojilo iz kreditnega sklada največ do 30 let pri 1% obrestni meri in sicer pri najmanjši posojila do največ 1.200.000 din pri stanovanjski enoti s tremi ležišči, odnosno 1.600.000 din pri stanovanjski enoti s petimi ležišči. Za posojila, najeta preko 1.200.000 din ali 1.600.000 din, se zaračunajo 2% obresti, rok vrnitve pa je največ 15 let.

3. Gospodarskim organizacijam, se lahko odobri posojilo največ do 15 let z najmanjšo obrestno mero 3% in največ do višine 50 odstotkov proračunske vrednosti stanovanjskega objekta, ki se gradi.

4. Stanovanjskim skupnostim se lahko dajejo posojila iz sklada za zidanje ali dovršitev novih stanovanjskih hiš največ za dobo do 50 let, z najmanjšo obrestno mero 1% in največ do višine 95% predračunske vrednosti stanovanjskega objekta.

5. Hišnim svetom se izjemoma odobri posojilo za večja popravila obstoječih stanovanjskih hiš največ za dobo 20 let z najmanjšo obrestno mero 2% in največ do 95% predračunske stroškov popravila.

6. Posojilo zavodom, ki so

pravne osebe in politično teritorialnim enotam se lahko odobri največ do 20 let, do 85% predračunske vrednosti s 3% obrestno mero.

7. Posameznim delavcem in uslužbencem ter drugim osebam, ki se za njihove plače plačujejo stanovanjski prispevek, se dajejo posojila iz sklada za zidanje in dovršitev stanovanjskih hiš v razprtem sistemu do zneska 800 tisoč din, za dobo največ do 25 let, z najmanjšo obrestno mero 1% in največ do višine 50% predračunske vrednosti. Dobe pa lahko tudi višja posojila od 800 tisoč din, a morajo plačati 2% obrestno mero, rok vrnitve pa je 15 let. Posojilo se lahko dobi do 50% predračunske vrednosti stanovanjskega objekta.

To so v glavnem pogoji, pod katerimi je mogoče dobiti kredit za zidanje stanovanjskih hiš. Kot vidimo, imajo prednost in najugodnejše pogoje stanovanjske zadrug. To pa ravno zato, ker je gradnja najcenejša za graditelja in občino, ki lahko ceneje gradi komunalne naprave in gospodarstvo, ker se tako porabi najmanj materiala. To velja še zlasti za gradnjo stanovanjskih blokov in vrstnih hiš. Tip vrstnih hišic precej uporabljajo v vseh zahodnih državah, kjer je stanovanjski problem ponekod še bolj pereč kot pri nas.

Tudi pri nas bi bilo dobro ustanavljati stanovanjske zadrugne in se čim bolj posluževati tipa vrstnih hiš, ki je razmeroma cenen in ustrezen vsakomur.

Zveza borcev se pripravlja za svoj praznik

(Nadaljevanje s 1. strani)

vse priprave za proslavo VDV brigade, ki bo pri njih 1. julija. Pa tudi sploh se organizacija v občini Mirna dobro uveljavila. Pri zbiranju zgodovinskega materiala so doslej dosegli najboljše uspehe v občini Metlika in deloma v Dolenjskih Toplicah.

Razumljivo je, da je uspešno delo organizacij ZB odvisno od pomoči lokalnih organizacij in ljudskih odborov. Mislimo tudi na materialno pomoč. Skrb za ohranitev padlih borcev je naloga celotne družbe, se posebno pa vseh organizacij z ZB na čelu. Prav sodelovanja in pomoči vseh pri reševanju nalog ZB, pa naj si bo to storbo za pravilno vzgojo otrok padlih borcev, zbiranje zgodovinskega gradiva, pisanje življenjepisov padlih borcev, skrb za ureditev grobov padlih partizanov in aktivistov in ostalih, je bilo doslej premalo. Pri tem se čestokrat pozabljajo, na čezmernih zaslugah izražajo današnja družbena skupnost. Tudi postavljajo v omenjenkov je govar celotne družbe.

ZGODBE O TITU

Obsojenec številka 483

Pred rdečim zidom kaznišnice je stala skupina zvezanih ljudi: v spremstvu oboroženih policajev. Sijalo je januarsko sonce, se bleščal sneg. Dva po dva sta bila okovana v lince. Med njimi potegnjena veriga jih je vse čvrsto povezovala v strnjeno kolono kaznjencev.

Zvezani kaznjenci so mežikali v soncu, se prestopali. Roke so imeli rdeče in modre od mraza.

Eden od njih je bil Josip Broz. Upadel obraz, globoke brazde krog ust. Izmučen od pretepanja na policiji, je sedaj stal s tovariši pred vhodom v Lepoglavo.

Težka vrata so se s škripanjem odprla. Na porogljivo dobrodoščilo ni nihče odgovoril. Zaloputnila so se vrata, odmev je bil vse tiši; in z njim je začel zginjati zunanji svet.

Pred novince je stopil upravnik kaznišnice in nekaj govoril: »Vedenje... red v kaznišnici...«

»Red, red... povsod ste vpeti svoj red,« si je mislil Broz. »Sedaj pa v kopalnico!« je ukazal upravnik.

Brivci so obsojence ostrigli do kože. Potem so se morali sleči;

herni vzlik je razbijal načrt o begu.

»Ven! Ven!« je zvenelo v ušesih po taktu utripanja žile.

Prvo jutro v kaznišnici je obsojenec dočkal buden. Ko se je začelo daniti, so začela driskekati vrata. Naposled se odprla tudi njegova. Čuvaj pomoli glavo in revne:

»Vedra veni Smeti veni!«
»Urno, tatovili!« je odmevalo s hodnika.

Po pitem zajtrku so prinesli v samico polno košaro perja in ukazali, da ga mora do večera očistiti.

Roke kovinarja, resnega človeka, sekretarja komiteja, so morale pukati pereček za perečkom! Ves dan, od jutra do mraka. Iz dneva v dan; tri mesece je Broz skubel perjel.

Mojster v »elektrarni«

Kaznjence so izkoriščali kot delovno silo, da bi z njimi zaslužili. Broz so najprej zaposlili v kaznišniški delavnici »Penkala«, nato pa ga postavili za mojstra v jetniški električni centrali — »elektrarni«, kakor so jo imenovali. Broz je nadzoroval diesel motorje in po vsej

Komunist, ki je bil venomer med ljudmi, je sedaj sam. Strazari so mrki, molče. Z nikomer ne more spregovoriti. Ni knjige, niti črke pred očmi, željni mi znanja.

Samo zidovi, perje in rešetkasto nebo. Dan je dolg, in noč še daljša.

Pereček za perečkom meri, ko sekundnik na uri, dan. Noč pa je prazna. Da bi bilo vsaj perja, da skube, da roke nekaj delajo, tako pa sama samota in mrak.

A misli? Misli niso nikoli v samici! Po stotih že je Broz na zborovanju, v štrajku, v lačni delavski sobi, ob tovarišu, skotnjenem nad knjigo, na ilegalnem sestanku...

V samici Josip Broz ni sam. Z njim so bili prihodni dnevi. V mislih je živel pet let vnasej.

stu, kjer je pred dvema leti čakal na »kopanje«, srečal nove kaznjence. Stopil je k njim in povedal, kdo je.

»Jaz sem pa Moša,« mu je odgovoril neki mršavi novinec.

To je bil dolgoletni kaznjenc Moša Pijade, ki so ga zaradi organiziranja štrajka med kaznjenci poslali iz Sremske Mitrovice v Lepoglavo.

Moša se je razveselil tega srečanja. V Mitrovici so kaznjence iz vtihtapljenih časopisov zvedeli za Brozovo vedenje na sodišču. »To je komunist,« so rekli, »pravi revolucionar!«

Mojster v »elektrarni« je bil upravi kaznišnice potreben, in ko je zagrosil za pomočnika, mu niso odbili. Njegov pomočnik je postal Moša Pijade.

Josip Broz, Moša Pijade in še en delavec so tvorili partijsko celico delavcev. Broz je vodil vso partijsko organizacijo v kaznišnici.

V »elektrarni« je obsojeni Broz znal organizirati delo tako, da so po malem lahko brali. Zlasti zvečer sta z Mošem pridno brala in se učila. Organizirala sta tudi tečaje med kaznjenci. Se pripravljala za delo v spodbodi. Vedela sta, da jih čakajo težke in odgovorne naloge. Broz je omogočil Pijadi, da je iz nemščine prevajal Marxov »Kapital«.

»Bil sem navdušen, ker imam pred seboj delavca revolucionarja najboljšega kova, kakršnega sem čakal leta in leta. On je pa bil zadovoljen, da lahko z nekom izmenjuje misli,« se spominja tovariš Pijade.

Mojstra iz »elektrarne« so iskali tudi meščani za razna pravila. Uprava je dovolila kaznjencu, da je v spremstvu orožnika hodil popravljati elektriko meščanom. Nekoč so Broza nujno poklicali. Odšel je brez spremljevalca, popravit in se takoj vrnil. Poslej so ga vse česse puščali samega iz kaznišnice.

V Lepoglavi si je Broz med meščani pridobil prave prijatelje. Vsako priliko je izrabil, da se je pogovarjal z njimi. Z nekaterimi se je še posebno sprijateljal. Ti so mu pomagali, da se je sestajal s tovariši — komunisti iz Zagreba. Tako so komunisti v kaznišnici vedno sproti vedeli, kaj se godi zunaj. S svojimi izkušnjami so organi-

zacijam dajali nasvete, kako je treba politično delati.

»Ljudje so prvi...«

Ob veliki suši 1952 leta so bili nujno poklicani v Belj dvor gospodarstveniki.

»Nekaj važnega mora biti, ko nas tovariš Tito kliče!« so si dejali.

Posedli so za mizo. Prišel je

Tople besede

»Dovolite mi zdaj, da pozabim na protokol in da vam rečem, dragi tovariš. Tudi na tem mestu bi vas rad pozdravil v imenu borcev francoskega gibanja odpora, ki so se v pretekli vojni borili za isto stvar in iste ideale kakor vi, ter da se vam kot tovarišu zahvalim za vašo hrabrost, vztrajnost in odločnost, ki je bila vsem nam v Franciji dostikrat za vzgled in spodbudo.«

Christian Pineau, francoski zunanji minister, na slavnostni večerji v Parizu — tovarišu Titu

tovariš Tito, hodi po sobi in ka-

di. »Koliko vagonov koruze sta dali za izvoz?« je vprašal.

Tito je vedno bil pripravljen na pogovor, sedaj pa so skozi njegova usta vprašale zaskrbljene matere in mnogi starši: »Bo hrane za otroke?« Kajti suša je pretila z lakoto.

»Po mišljenju Gospodarskega sveta, tovariš Tito...«

»Valuta, devize za industrijo, plan...« je dostavil drugi.

»Prvi so ljudje, potem plan,« je rekel tovariš Tito. »Tudi plan je zaradi ljudi... Ker pa ste to koruzo že določili za izvoz, potem morate uvoziti ustrezno količino pšenice, pa naj naši ljudje jedo pšenični kruh...«

V tihih uricah

Nemci so zlomili njihov odpor. Iz votline so kot z balkona vse videli, kaj se godi spodaj, kako se Nemci premikajo in zavzemajo posamezne hiše v Drvarju. Vse so videli, a niso mogli pomagati. Le brigado, ki je bila na precej oddaljenih položajih, so poklicali na pomoč.

Ko je bil odpor v mestu do konca udušen, se je kakih deset Nemcev obrnilo proti votlini. Streljali so na vhod, da bi nihče ne mogel iz nje. Za Tito in njegove sodelavce je nastopila resna nevarnost. Neki kurir Vrhovnega poveljstva se je prikažal le za trenutek, da bi videl,

na pomoč, v teku bližala bojišča.

Trenutki polne tesnobe. Nemci so s strojnimi sipalji ognjen na vhod v jamo, a kritje je bilo zelo slabo. Tito je ležal za nizkim, samo dve peti visokim zaklonom. Ni se mogel ves skriliti. Poleg tega ga je izdal pes Tiger.

Zvesta žival ni razumela, kaj se godi in se je ves čas premikala. Morda je mislila, da se gospodar igra z njo skrivnice. Nemci so jo dobro videli in streljali nanjo.

Tito je vzel revolver, da bi psa ustrelil. A ko mu je pogledal v zveste oči, ki so ga vprašujoče zrla, mu srce ni dalo, da bi sprožil.

Vtknil je revolver zopet v tok in si polskal drugo mrtvo točko. A to skrivališče je bilo še slabše od prejšnjega. Kritje je bilo komaj tolikšno, da mu je varovalo polovico života. Polovico pa se ga je nadaljevalo gostim jelenkam.

Pes še vedno ni miroval. »Tiger, mirno!« mu je prigovarjal. »Leži!«

Toda Tiger ga ni poslušal. Odpiral je gobec in se mu vzpenjal na zopet.

Tito je zopet vzel revolver in odprl zaklopko. Pomeril je na psa. A žival ga je tudi to pot gledala s tako vdanostjo in ljubeznijo, da mu je zopet omahnila roka...

Slednjič sta tudi Tito in Karđelj splezala iz votline. Bila je enajsta ura dopoldne.

Ze je bila tu partizanska brigada, ki je prihitela na pomoč. Obkolila je nemške napadalce. Začelo se je divje streljanje. Utihnilo je šele, ko je bil sovražnik premagan.

Nemški načrt je spodletel. Tito je bil rešen.

Maršal Tito s soprogo Jovanko na ljubljanski postaji ob povratku iz Francije

Titov rojstni kraj

Obiskal sem vas Kumrovec v Hrvatskem Zagorju, Titov rojstni kraj. Zanimala me je okolica, sredi katere je preživel svojo mladost vse do tlej, da je končal ljudsko šolo in odšel po svetu, najprej za učenjem, a potem za kruhom. Kumrovec je bil prizorišče nekatere zgodbe, ki jo najdete v tej knjigi. Saj sem že bral opise te vasi, a je zmeraj bolj zanesljivo, kar vidijo oči. Res, marsikaj sem si drugače predstavljal, kot sem našel v resnici. V vas sem prišel s slovenske strani. Iz Ljubljane čez Celje. Bilo je bliže, kot sem računal. Iz Celja še dobro uro z avtom skozi mnoge prijazne vasi. In čez mnoga križpotja. Venomer sem se vpraševal: ali na desno ali na levo? A vsak, ki sem ga vprašal za pot, je vedel, kje leži Kumrovec. Nj bilo strahu, da bi se zapeljal v kak drug kraj.

Uzrl sem Sotlo. Bistra reka,

ki teče na meji med Slovenijo in Hrvaško. Avto je zdrčel čez most in že so me pozdravili hrvaški napisi. Z bregov so mežikale preproste, lične hišice, od zunaj modrikasto pobarvane. Po vaseh ob cesti in na cesti številna perutnina — kokoši, gosi, race in purani.

Oči gledajo; to je torej Hrvatsko Zagorje, ki se vleče tja nekam do Zagreba. Se nekaj ovinkov in že smo v Kumrovcu.

Vas leži ob vznožju položnih gričev na vzhodni strani, ki so podobni vinskim gorcam. Del je je razporejen ob cesti, a del se stiska v precej tesno skupino ob plitkem potoku. Ob Sotli je ravno polje. Pravzaprav to ni polje, ker je na tisti ravni le malo njiv. Obsrni travniki, ravni kot miza, še v jeseni pokriti z rahlim nadhom zelenja. Tu pa tam vjugasta vrsta dreves in grmovja, ki obrobja potoke Sotle.

Z mislijo na Tita sem gledal na pokrajino. Na tistih travnikih in pašnikih se je mali Joža sprehajal z živino in se igral s tovariši. Tam nekje sta hotela s Pepekem spustiti psa na požrešnega mačka, ki je moril kunce. Tam je nekatero noč varoval konje in pričakal prvo zarjo. V vrhah ob Sotli, ki so se mi kazale iz daljave kot velike, kuštrave glave, je rezal veje in rezljali piščalke, da se je s piskanjem kratkočasil na paši. Tam za tolmun, v katerih je s tovariši lovil ribe in jih nato pekel v žerjavici. In tam, na pradu, so kumrovski dečki uprizarjali bitke s slovenskimi pastirji, ki so prihajali z druge strani reke.

Onkraj Sotle je slovenska vas Sentpeter. Nekoliko dalje pod gorami je Podsreda, kjer je bila doma Titova mati. Cela veri ga hribov, ki se temni, porasli z gozdovi vlečejo proti jugu. Prav do soteske, ki se imenuje Zelenjad, in še dalje.

Na višinah so razvaline dveh srednjeveških gradov. Na slovenski strani ostanki Kunšperka, ki je bil last celjskih grofov. Dedje današnjih Kumrovčanov bi vedeli povedati, kako so ta grad naskakovali ob kmečkih vstajih pod Matijem Gubcem. Nekoliko niže proti jugu, na hrvaški strani, so razvaline Cesargrada. Mogočne razvaline še danes, po tistih stoletjih. Na njih se je Joža pogosto igral s svojimi tovariši.

O gospodarih tega gradu so start Kumrovčani pripovedovali strašne stvari. Neusmiljeno so tlačili podložne kmete. Tu je živel kruta grofica Barbara. Bila je tako trda, da se je spomin nanjo do danes ohranil med ljudmi. Tudi mali Joža je že v detinjstvu slišal o nji. Če otroci niso hoteli zaspati, jih je mati strasila, da bo prišla črna kraljica s Cesargrada in jih odzamižala, da bi čimprej zasпали in bi jih ne odnesla črna kraljica.

Na položnih gričih visijo njih ve in njivice, ki le skopo režejo kruh. Zemlja ni kmalo ve kaj rodovitna. Tu pa tam uzre okok kak vinograd. Pobočja pokriva

nekaj gozdičev, ki so že kazali orumenelo listje. V enem izmed tistih gozdičev je mali Joža skrival psa Polaka, da bi ga rešil.

V vasi je bilo nekaj živahno. Delavci urejujejo čisto in potok. Tudi v bregu za vasio, kjer stojijo zasilne barake in veliki kupi opeke, je odmevala pesem dela. Tam raste iz tal veliko poslopje.

»Kaj bo tam?« sem vprašal neko deklico.

»Nova šola,« mi je odgovorila. »Največja v Jugoslaviji,« je dostavila s ponosom. »Tako je ukazal tovarš Tito.«

Mali Joža je hodil v pritiščno šolo, ki stoji ob cesti nasproti Zadruga doma. Trdno, blizu sto let staro poslopje, iz katerega še vedno odmevajo otroški glasovi.

Ustavil sem se ob ograji. Gledal sem vrata, skozi katera je stopal Joža vrsto let s knjigami v torbi ali pod pazduho. Za tistimi okni si je nabiral prvo učenost za življenje. In ob tisti ograji je stal, ko se je s solzami v očeh poslavljaj od prvega učitelja.

Joža ni imel daleč v šolo. Njegova rojstna hiša stoji blizu šolskega poslopja. S širokimi vrati in z velikimi okni je videl, nekam oddaljena. Danes nihče ne biva v njej, spremenjena je v muzej. Na vrtu ob nji stoji bronasti kip marseala Tita. Zdi se, kakor da napeto razmišlja, kako bi našim narodom čimprej ustvaril blagostanje, ko jih je srečno privedel v svobodo.

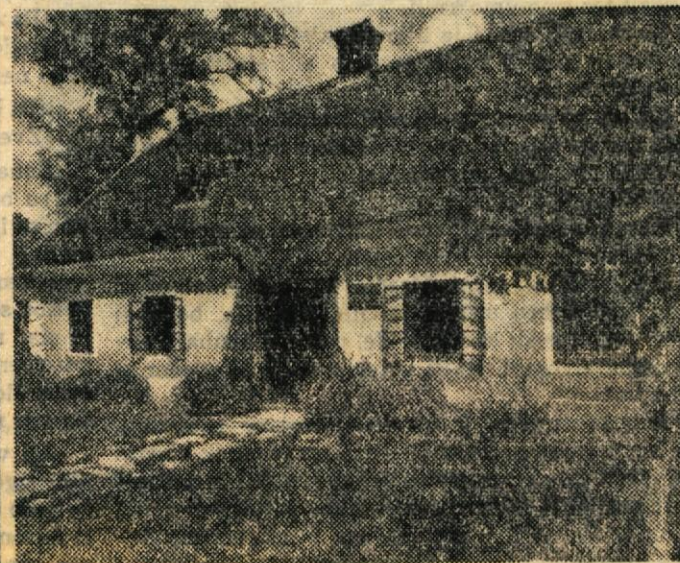
Hša je videti prostorna, a je bila vendar mnogo premajhna za dve družini. Na levi strani veže in kuhinje je stanoval stric. Izba in kamra, v katerih so danes razstavljeni predmeti, ki spominjajo na Titovo mladost in osvobodilni boj. Na drugi strani veže je prebival Titov oče s svojo družino.

Tudi tu izba in kamra, a vse nekam tesno, pretesno za toliko otrok. Kmečko pohištvo in orodje, ki nemo pripovedujejo, kako so ljudje nekdanj živeli. Vsek predmet je bil priča Titove mladosti. Po tistem podu je Jožek drsel, ko se je učil hoditi s pomočjo psa Polaka. Skoz eno od tistih oken je bil Joža še ušel, z nogami ovitimi v vrečevino, ko mu je mati skrla čevlje, da bi ne mogel s tovariši v sneg...

V kuhinji sem zagledal žrnje, ročni mlin. Na njem je Joža pogosto mlet koruzo in se pri tem potil. Mikalo me je, da bi ga tudi jaz zavrtel, a s nime sem upal. Povsod so bili napisi: »Ne dotikaj se predmetov!« In je kar prav tako.

Na pobočju nad vasjo stoji nov hotel s slannato streho. Z njegove terase sem se še enkrat razgledal po Kumrovcu, po gričih za vasio, po ravni ob Sotli in po Cesargradu. V mislih sem podoživljal Titovo mladost sredi te lepe okolice. Sonce je pravkar zahajalo za hrib in s poslednjimi žarki ovičalo razvaline Kunšperka v sivo kopreno.

(Iz »Knjige o Titu«)

Titova rojstna hiša v Kumrovcu

V prostem času maršal Tito rad pohiti v naravo, saj je navdušen lovec in njegove lovske trofeje so vzbudile na svetovni lovski razstavi v Düsseldorfu izredno pozornost. Kot lovca ga dobro poznajo na Kotevskem, kjer ga je, vsega nasmejanega in dobre volje, v jeseni 1954 fotografiral tovariš Albin Božić.

goli so stali na betonu in čakali na vrsto. Banja je bila polna vode. Ko se je okopal prvi, je postala voda umazana in polna diak. Toda odliji je niso, v nji so se okopal vsi.

Broz je držal od mraza, čakajoč na vrsto. Zmočil se je, malo oribal in skočil ven, da se čimprej obleče.

Po umazani vodi ga je čakala kaznjenska obleka. Čunje. Boge, koliko kaznjencev jo je že nosilo! Umazane in strgane capce so čakale novega kaznjenca.

Novi kaznjenc, Josip Broz, je postal suženj št. 483.

Peljali so ga skozi neskončne hodnike, pripeljali do železnih vrat in ključar jih je odprl. »Na prvem sestanku MK bodo gotovo... kako neki bodo opravili s štrajkom? Letake bodo razmnožili... Kaj počno tovariši?...« premišlja obsojenec Josip Broz.

Dali so mu v roke dve pločevinasti porcijni in žlico, ga porinili v celico. Za njim so tresčila vrata, se obrnil ključ...

Sam. Okrog zidovi. Zgoraj, skoraj nad stropom, okno s križi. Skoznje je videti krpo neba...

Ob levi steni zločljiva postelja. V enem kotu majhen stol v drugem vedro.

Obsojenec se obrne. Pred njim so vrata. Okovana. Na sredini, v višini oči, zaprti okence. Za strazarja, da nadzoruje kaznjence.

Rešetkasti košček neba je modrikast in bel. Okno počasi zakrli oblak. In Brozove oči kmalu postanejo sive, ko jekleno rezilo...

Koraki pred vrati. Zaskrta ključ in skozi odprta vrata mu vržejo hlebeček. Broz ga ujame, odloim kos in začne žvečiti svoj grenki kaznjenski kruh.

Ob sedmih zvečer sme razklopiti posteljo. Slamnjača na pol prazna. Dve tanki, oguljeni pišti. Kaznjenska postelja.

V celici je mrzlo. Niso kurili. Betonska tla, pa januarska noč! Mrav pritiska... Kaznjenc se ne more ogreti. Spanec ne pride. Pod oknom zavpije strazar: »Straža, pozor!« Odjeknejo koraki čez tla. Malo kasneje spet pod oknom: »Straža, pozor!« in teko dalje, dokler ni sklenjen krog.

Z obzidjem, železom, koraki in vikom je obdana kaznišnica. Sleherni odmev korakov, sle-

Napad na Drvar

FRANCE BEVK:

votlino. Iskali so kritja, da bi se zavarovali pred izstrelki.

Zunaj so s stahovitimi pokitreskale bombe.

Ko so bombniki odleteli, so se prikazala letala s padalci. Ti so se drug za drugim spuščali na zemljo. Nazadnje so priletela še letala, ki so vlekla za seboj jadraina letala. Z njimi so prilele nove nemške čete s strojnimi, z minometali in s strelivom. Spustile so se v Drvar.

V mestu ni bilo večjih partizanov. Iskali so kritja, da bi se zavarovali pred izstrelki. Zunaj so s stahovitimi pokitreskale bombe.

Ko so bombniki odleteli, so se prikazala letala s padalci. Ti so se drug za drugim spuščali na zemljo. Nazadnje so priletela še letala, ki so vlekla za seboj jadraina letala. Z njimi so prilele nove nemške čete s strojnimi, z minometali in s strelivom. Spustile so se v Drvar.

Iskali so kritja, da bi se zavarovali pred izstrelki. Zunaj so s stahovitimi pokitreskale bombe.

Ko so bombniki odleteli, so se prikazala letala s padalci. Ti so se drug za drugim spuščali na zemljo. Nazadnje so priletela še letala, ki so vlekla za seboj jadraina letala. Z njimi so prilele nove nemške čete s strojnimi, z minometali in s strelivom. Spustile so se v Drvar.

V mestu ni bilo večjih partizanov. Iskali so kritja, da bi se zavarovali pred izstrelki. Zunaj so s stahovitimi pokitreskale bombe.

Ko so bombniki odleteli, so se prikazala letala s padalci. Ti so se drug za drugim spuščali na zemljo. Nazadnje so priletela še letala, ki so vlekla za seboj jadraina letala. Z njimi so prilele nove nemške čete s strojnimi, z minometali in s strelivom. Spustile so se v Drvar.

IVAN CANKAR

(OB 80-LETNICI ROJSTVA)

naš prvi veliki socialistični pisatelj

Ivan Cankar se je rodil 10. 5. 1876 na Vrhniki. »Na Klanecu«, med bednimi kočarji in propadli rokodelci. Njegov oče je bil krojač, mati pa bajtarska hči.

Osnovno šolo je obiskoval na Vrhniki. Ze kot otrok je bil slabašen in nežen, a zelo nadarjen. Ko je bil star 12 let, je odšel v Ljubljano v šolo. Na ljubljansko realno je vstopil 1. 1888 in jo končal 1. 1896. Ves čas se je prebijal skozi življenje v teški borbi za vsakdanji kruh in za streho nad glavo.

Ze v tretji šoli je začel pisati. Ljeto 1891 z naslovom: »I. zvezek. Pesni Ivana Cankarja«. Prvo njegovo delo pa je bilo objavljeno meseca novembra 1892. To delo je bila balada »Klanec«.

Tako je nastopil pol največjega slovenskega pisatelja. Kmalu si je tudi izbral pisateljevanje za svoj poklic. Temu poklicu se ni odpovedal nikoli. Njegov pisatelj je sam visoko cenil, ker se je v pisni meri zavedal vrednosti svojega pisateljskega talenta.

Po dovršeni srednji šoli je šel na Dunaj. Vpisal se je na univerzo, in sicer na tehnično fakulteto, ker je nameraval postati gradbeni inženir. Kmalu pa je preselil na filozofsko fakulteto, da bi študiral romanistiko in slavistiko. Vendar se ni mogel posvetiti študiju in rednemu delu. Življenje velikega mesta ga je potegnilo v svoj krog in mu dalo ogromno snovi za njegovo pisateljsko delo.

Spomladi 1. 1897 se je vrnil v domovino, nato pa odšel spet na Dunaj. Ze konec 1. 1898, kjer je ostal 11 let. Ni se vpisal na univerzo, ampak se je preživljal kratko dobo z objavljanimi raznih člankov v časopisih (publistika), v glavnem pa je s pisateljevanjem. Naselil se je v delavskem predmestju Ottakringu in od blizu poteg svoje bede spoznaval težko življenje delavcev in njih družin.

Z Dunaja, kjer je živel, je Ivan Cankar budno zasledoval politično in kulturno življenje Slovencev. Iz daljave je opazoval slabosti in grehe slovenskega javnega življenja. Do dna pa je spoznal vso bedo in strahote življenja delovne ljudstva velikega mesta.

Tako je prejel v življenju na predno usmerjen, se je tudi javno opredelil in postal član socialno-demokratske stranke. Kandidiral je na listi socialistične stranke za volilni okraj Litija-Višnja gora-Radeče in je dobil pri volitvah 13. 5. 1907 — 1902 glasova od 6135 oddanih glasov. Zanj odno strelilo glasov je bilo največje izmed vseh kandidatov socialno-demokratske stranke na Kranjskem.

Proti koncu leta 1909 je zapustil Dunaj z namenom, da se vrne na Dunaj pa se ni vrnil nikoli več. Ostal je v domovini do svoje smrti. Naselil se je na Zgoranjem Rožniku nad Ljubljano. Tu so ga obiskovali prijatelji in častilci. Sam pa je šel redno enkrat tedensko k njim v mesto na obisk.

Jeseni 1. 1917 se je preselil v mesto in tu 11. 12. 1918 v bolnišnici umrl.

To je kratek potek življenjske poti človeka Ivana Cankarja.

O pomenu in vrednosti dela Ivana Cankarja za nas Slovence in za vse jugoslovanske narode je težko govoriti. Pesnik Oton Zupančič sam, ki je bil Ivanu Cankarju sodelavec in prijatelj v skupnem delu in boju, je v zaključnih besedah »Pomrtnice« poln občudovanja in spoštovanja do velikega dela, ki ga je Ivan Cankar opravil v korist slovenskega naroda, v korist vseh jugoslovanskih narodov in v korist vsega človeštva, izjavil:

»Preveč bogastva, preveč lepote si usul pred nas, ki nismo bili vajeni bogastva in lepote. Sam jaz ti priznam, da stojim zmeden pred tvojimi spisi, da jih ne morem pretehtati, ne znam presoditi, v celoti, kakor jih nisem mogel dostojno ceniti sproti. Kdo, ki ni bil močan in nežen in pronikal kot ti, naj bi ti bil sledil v vseh tvojih razgledanjih. Dobrega četrta stoletja si se boril za resnico in pravico med nami; ni je strune tako tenke in tajne v človeški duši, da se je ne bi bil dotaknil; ni je žalosti, katere nas ne bi spomnil; ni ga vprašanja v naši javnosti, v katero ne bi bil posegel. Premisli, Ivan: Kako naj bi ti bili sledili, kako naj bi te bili razumeli, ko si govoril nam, ki smo bili v splošni, jezik svobode. Premisli in odpusti. Rod, ki te bo mogel poimeti popolnoma, šele raste!«

Da, Ivan Cankar je bil velik človek, velik genij, ki je kot pisatelj do kraja domel svojo nalogo, kakor tudi do kraja spoznal dobo in razmere, v katerih je živel. Zato je Ivan Cankar dovršeno izražal socialno misel, ki je kila in komaj opazno brstela iz klavirnih slovenskih razmer — iz noči in močvirja, kot sam lepo pravi v »Beli krizantemi«.

... temeljna načela socializma in zadnji cilji njegovi so last vseh narodov; toda pota, ki vodijo do teh ciljev, si more začitati le vsak narod zase. po svoji osebnosti, po svojih domačih gospodarskih, političnih in kulturnih razmerah.

Ivan Cankar (Očiščenje in pomlajenje)

Ivan Cankar se je kot pisatelj zavedal, da mora vsaka njegova beseda meriti na cilj, ki ga je s svojim pisateljskim delom zasledoval. Ta cilj pa je bil spremeniti svet, v katerem je živel:

»Kar hoče biti umotvor, stali mora in biti pred teboj svetlo in jasno, kakor na dani. vsaka vili ideji; resnici! Kar sem videl z očmi, s srcem in razumom, nisem zatajil in bi ne bil zatajil za same zlate nebeske zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega: lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovito, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni...«

Gledal je človeka, kako »tavi brez volje in brez ciljev« v razkrajajoči se meščanski družbi. Gledal je bodočnost in v njej človeka, ki se »mu najbrž devetkratno povrne moč«, kadar spozna, da so meščanske družbene razmere krive, da človek ne more biti človek in ljudje ne ljudje — močni, samozavestni in ponosni.

Ivan Cankar je neomajno veroval v tako bodočnost in v samozavestnega, močnega ter ponosnega človeka. To svojo trdno vero je tudi nedosežno lepo izpovedal:

»Ze slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistije hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Ze slišim diete, ki kleše granitni temelj novi zgradbi...«

Ivan Cankar je prišel iz revne bajte in ni tega nikoli pozabil. Spoznal je, da delavec ustvarja vse dobrine tega sveta, mora pa prenašati vse krivice ustroja meščanske družbe, ki temelji na izkoriščanju delavca. Zato je bil tedanjemu gospodu in razmeru, v katerih so gospodovali maloštevilni veljaki. Obsojal je grobojstvo, poveljeval pa je lepoto. Tako je po-

tezeta premišljena in izklesana...«

»Vsaka beseda, ki jo napišeš, mora takorekoč dišati; po tisti poglavitni ideji, drugače je beseda nepotrebna; vsak obraz, ki ga pokažeš, mora imeti v očeh, na licu, na ustnicah izraz tiste ideje — drugače je nepotreben...«

In Ivan Cankar se tega ne le zavedal, pač pa tudi strogo držal in ni od tega nikdar odstopil, čeprav je bil včasih še v taki stiski in sili, saj je odločno

Bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da je milozvočnejši in bolj pripravi za vsakdanjo rabo — ali slovenska beseda je beseda praznika, polna in vrtinčasta. Iz zemlje same zvonijo, kakor velikonočno potrkovanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz vsega srca! (Kurent)

odklanjal vsakršno misel, da bi zaradi osebne koristi začel pisati tako, kot bi bilo ugodno in koristno vladajočemu meščanskemu razredu in kot so zahtevali oni, ki so imeli v rokah moč, oblast in premoženje, pa so mu nekateri tudi svetlovali, naj piše zaradi osebnih koristi, drugače kot je pisal, pa jim je v »Beli krizantemi« takole odgovoril:

»Ne, pridige me ne briga nič, umetnost pretvarjanja me ne briga nič! Stran malodušnost, stran dvomi! Ponos je v mojem srcu: kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo naj-

večeval tudi »narod slovenski, narod sužnji, devetkrat obsojen, enkrat blagoslovljen!«

Ivan Cankar je kazal pot, po kateri mora iti slovenski narod. Pokazal je, da je mogoče doseči osvoboditev slovenskega naroda samo v tesni povezanosti z družbeno najnaprednejšimi silami doma in v svetu — z delavskim razredom na čelu.

Ivana Cankarja veledelo »Hlapec Jernej« in njegova pravica — je kratka, a močna prepoved Marxovega »Komunističnega manifesta«. V tem veledelu je Ivan Cankar simbolično prikazal razredni boj delavskega razreda z meščanskim razredom. Hlapec Jernej je simbol delavskega razreda, no-

Hinko Smrekar: IVAN CANKAR v uniformi

žar na koncu pa je simbol svetovne revolucije. Usoda hlapca Jerneja, ki ni mogel priti do pravice, je usoda vsakega delavca v meščanskem družbenem redu. S požarom na koncu pa je Ivan Cankar drastično in nazorno pokazal, da je delavski razred možno izboljšati svoj položaj le v neizprosni in organizirani razrednem boju z meščanskim razredom, ki izkorišča njegovo delovno silo.

Kako nedosežno kratko in jedr. nato je Ivan Cankar opisal v vseh svojih delih meščanske družbene odnose, naj navedem le kratek odlomek iz njegovega dela »Na Klanecu«:

»Na južno stran proti holmu gor ni mogel videti z balkona in tam je stala zelo dolga, stara in siva prilizna hiša; komaj 19 korakov od grda in od gospodarskega poslopja je strelala v mlado gospodarstvo predse s temnimi očmi, čemerna in zlobna. To je bila hiša vdove Mariševke, poslopje na oni strani pa je bilo Štokarjevo, ki je bil debel in vesel človek in je bogatel čudovito. LELELO mu je od vseh strani, LILO mu je iz neba, VRELO mu je iz zemlje. In tako je predel mrežo kakor pajek in je bil omrežji že vse po bližini, kočje, ki so visle na holmu, ob klanec, so bile njegove in kar je bilo gostečev in kočarjev,»

»Ze slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistije hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Ze slišim diete, ki kleše granitni temelj novi zgradbi...«

Ivan Cankar je prišel iz revne bajte in ni tega nikoli pozabil. Spoznal je, da delavec ustvarja vse dobrine tega sveta, mora pa prenašati vse krivice ustroja meščanske družbe, ki temelji na izkoriščanju delavca. Zato je bil tedanjemu gospodu in razmeru, v katerih so gospodovali maloštevilni veljaki. Obsojal je grobojstvo, poveljeval pa je lepoto. Tako je po-

so bili vsi njegovi delavci — na žagi, na polju, v gozdu, in preko sto ljudi iz cele fare mu je delalo v opekarnici. On sam je stal na balkonu in se smehljaj, zvečer pa je popival v glasni družbi...«

V teh kratkih besedah je strahna obsodba izkoriščanja vsakega veljaka, kateremu so v meščanskem družbenem redu izpostavljali ni mali in srednji kmetje. Iz obsodbe same pa se naravnost valjuje ostra misel in zahteva, da je treba spremeniti in odpraviti take razmere, to je meščanski družbeni red, ki temelji na zasebni lastnini nad proizvodnimi sredstvi in na izkoriščanju delovne sile drugih.

V svojem delu »Podoba iz sanj« pa je Ivan Cankar popisal strahote prve svetovne vojne in tako obsodil imperializem, to je grabežljivost vladajočih slojev močnih držav, ki brezobzirno pahnje narode v vojno klanje zaradi svojih koristi. Imperialisti si hočejo z vojnami pridobiti lažja surovina, tržišča za prodajo svojega blaga in dežele, v katerih lahko plodonosno naložijo svoj kapital.

Pravilno je ugotavljal Oton Zupančič, da je težko pretehtati ter presoditi: važnost in pomen dela Ivana Cankarja. Nepobitno je dejstvo, da je Ivan Cankar v svojih delih kazal pot v bodočnost slovenskemu narodu, vsem naprednim ljudem, še posebej pa delavskemu razredu in vsemu človeštvu, saj je znano, da so tudi drugi narodi prevedli veliko Cankarjevih del v svoj jezik.

Ivana Cankarja moramo po vsej pravici prštevatil za prvega in najboljšega borca za pravice delavskega razreda in za socializem.

Ali včasih, ob veliki slovenski uri, se vzdigne upanje v zmagovalni krasoti. Zvonovi zvone, kadičnice se dvigajo in s pozlačnih stropov bite pretrašeni maliki na podstrešje. Prijetno družbo netopirjev. Razširijo se narodu začudene oči in tedaj vidijo, česar niso videli nikoli: na rokah okrove, težke verige na nogah in blato, neizmerno blato vse naokoli... Redke so te ure v tisočletnem življenju naroda, ali blagoslovljene so. Četudi en sam korak iz teme — četudi se zamaje en sam steber večnega templja: — blagoslovljene tiste ure in blagoslovljeni tisti, ki so jim pripravljali pot! (Spomladanska noč)

Njegovi govori »Slovensko ljudstvo in slovenska kultura«, »Kako sem postal socialist« in »Očiščenje in pomlajenje«, kakor tudi vsa ostala njegova dela so programske misli za vsakega socialista. Dela Ivana Cankarja pa bodo tudi ostala vnaprej vodilo za vsakega izmed nas.

Ko je bila 24. 1. 1907 v Avstriji uzakonjena splošna in enaka volilna pravica za državni zbor, je vodstvo jugoslovanske socialno-demokratske stranke ponudilo Ivanu Cankarju, da kandidira za poslanca v državni zbor bodisi v volilnem območju Koroske, bodisi v volilnem območju Litija-Višnja gora-Radeče.

»Ze slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistije hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Ze slišim diete, ki kleše granitni temelj novi zgradbi...«

OGLEJTE SI RAZSTAVO

»STANOVANJE ZA NAŠE RAZMERE«

od 26. V. — 3. VI. v Ljubljani

Urbanizem, arhitektura, tehnika, ekonomika in kultura stanovanj! — Stanovanjska oprema, električni stroji za gospodinjstvo — gradbeni materiali.

25% popust na železnici!

RAZSTAVNI PROSTORI:

Poučno-propagandni del: Palača »Gradisa«, Titova 19

KOMERCIALNI DEL:

Gospodarski razstavišče, Ljubljana, Titova 50.

Na Cankarjevem Klanecu na Vrhniki

IVAN CANKAR:

Sveto obhajilo

Petero nas je bilo. Sedeli smo za mizo in smo čakali. Spočetka smo se smejali in razgovarjali, nato smo igrali domino, naposled pa smo se naveličali ter smo umolknili.

Najstarejši sestri je bilo trinajst let, najmlajšemu bratu pet. V srcih pa smo bili stari: poznali smo skrb in strah.

Kadar so se zunaj oglasili koraki, smo se ozrli proti durim. Strmeli smo z velikimi očmi in odprtimi usti, sapa nam je zastajala.

»Prihajale«

Koraki so utihnili, spogledali smo se molče; oči so bile solzne, ustne so se tresle.

Zelo smo bili lačni. Mračilo se je že, matere ni bilo. Pred dobro uro se je bila napotila, bogvedi kam. Vedeli smo: kadar pride, prinese kruha. Prav nič nismo dvomili. Kajti večerilo se je in zvečer je treba večerje.

Trd in strašen je otrok v svojem zaupanju. Zvečer je treba večerje. Neusmiljen je otrok v svoji veri. Mati, zvečer je treba večerje; pojdi in prinesi jo, iz zemlje jo izkopljaj, iz oblakov jo utrgaj!

Ko je šla, je bila vsa majhna in sključena; globoka brazda je bila na njenem čelu.

»Kmalu se vrnem!« je rekla.

Mislili smo, da gre samo k peku, sto korakov daleč. Minuto tja, minuto nazaj; recimo, da bi tam še malo pokramljala, bi bilo pet ali kvečjemu deset minut. Gledali smo na uro, ki je visela na steni kraj peči. Počasi se je pomikal dolgi kazalec; ali kakor se mu ni mudilo, je bil preromel že ves črni kolobar.

»Saj niso šli k peku!« je rekla Hanca.

»K štacunarju so šli!« je rekla Francka.

»Pa če jim ne dajo?« sem rekel jaz.

Pogledali so me, kakor da sem bil izpregovoril čisto nerazumljivo, nadvse čudno besedo.

»Da bi jim ne dali?« je obstrmela Hanca.

»Zvečer je treba večerje!« je rekla Francka.

Zunaj je še dremal večer, v izbi je bila noč. Naše oči so bile mlade in bistre, vajene teme. Pogledali smo se iz lica v lice — vsi smo bili starejši nego uro poprej.

Nismo se bali belih žena ne vedomca ne torklje. Nekoč šla sva s najmlajšo sestro mimo kozolca, ki je stal na samem; da tam straši, so pravili. Pred kozolcem je stal trhel štor in se čudno svetil — velik človek v goreči rjuhi. Držala sva se za roko, šla sva mimo in se nisva bala.

Ali vendar je bil strah v naših zgodaj postaranih, zgodaj izkušenih srcih. Nekaj silnega se je dvigalo v daljavi do neba, bližalo se je, zmerom višje in ogromnejše, črno in strašno; skoraj že je zastiralo vse obzorje. Videli smo življenje in smo se ga bali...

Na jok nam je bilo, zaihtel pa nihče ni. Kadar so nas tuji koraki zmotili in je bilo spet vse tiho v izbi in zunaj, se je oglašil v nas obup, tisti zrel, poslednji obup, kakor ga pozna šele človek, ki ga je bilo obnemoglega življenje treščilo ob tla.

»Saj ne bo konca nikoli! Nikoli ne bo drugačel! Mati ne pride, ne prinese kruha — umrimo!«

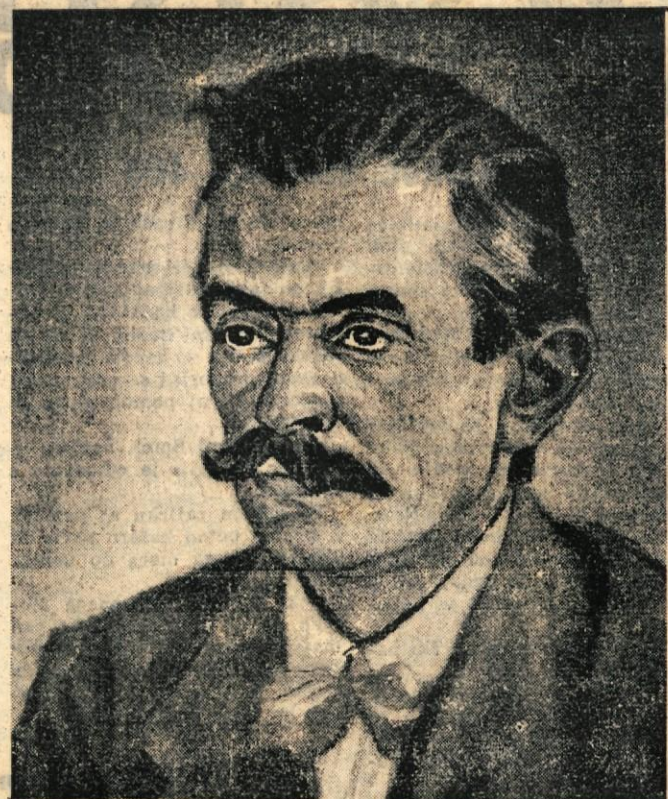
Velik je bil obup; ali vzbudilo se je v nas še nekaj vse temnejšega, strašnejšega. Ne jaz sam, nas vseh petero, kakor smo sedeli okrog mize v temi, je občutilo nenadoma grenko, zlobno sovraštvo do matere.

»Saj bi lahko, če bi le hotela! Sinoči je prinesla kruha, čemu bi ga nocoj ne, ko smo lačni kakor sinoči? Tam stoji, bogvedi kje, pa opraviš in se smeje ter se ne zmeni za nas! Takoj da se povrne, je rekla; zdaj je že ura minila, morda že poldruga ura... nalašč čaka, na cesti postaja, s sosedami kramlja; sama je že najbrže večerjala, pa se ji ne mudi s kruhom!«

V molku smo spoznali; natanko smo vedeli drug za drugega: »Tudi ti tako misliš, sestra! Tudi ti tako sodiš, bratec!« In v tistem trenutku tudi med nami ni bilo več ljubezni.

Noč je bila, ali še smo si videli v oči. Oči so govorile:

»Poznam te, sestra; natanko vem, zakaj molčiš! Tvoja misel je smrten greh, ki nikoli ne bo izbrisan!«

»... Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar so nam siloma vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in poplačano s stoterimi obrestmi! Naša domovina je boj in prihodnost: ta domovina je vredna najlahtnejše krvi in najboljšega življenja. Iz muke trpljenja in suženstva nešteti milijonov bo vzrasla naša domovina: vsa ta lepa zemlja z vsem svojim neizmernim bogastvom. Tedaj bodo le še grenak in grd spomin te gosposke domovine, na suženstvu zidane, s krvjo in solzami gnojene, sramota človeštvu, zasmeš pravici...«

Drugačno melodijo bo dobila pesem o »lepi naši domovini!«

Ivan Cankar je sprejel kandidaturu za volilno območje Litija-Višnja gora-Radeče, čeprav je vnaprej računal z gotovim neuspehom. Sprejel je kandidaturu in šel v volilni boj v prepričanju, da dela za prihodnost socializma med Slovenci in v zavesti, da je ta boj vreden truda.

Sam Ivan Cankar je pisal v pismu Zbanišku, zakaj je sprejel kandidaturu:

»Kaj ste pač rekli, ko ste brali o moji kandidaturi v zagorskem okraju? Nisem jo takoj in tudi ne prerad sprejel, nazadnje pa sem si tole mislil: tisto klavirno in pusto cincanje »mladih« je

Cankarju v slavo

Ljudska univerza — sekcija Prosvetnega društva Dušan Jerreb v Novem mestu, je 18. maja pripravila spominsko počastitev 80-letnice Cankarjevega rojstva. Meščani in dijaska mladina so napolnili dvorano Doma ljudske prosvete in prisluhnili govoru o Cankarjevem življenju in njegovi umetnosti ter odlomkom iz njegovih del. Govornik prof. Milan Dodig je tehtno in lepo orisal lik tega največjega umetnika slovenske besede, velikega človeka in socialista; pokazal je lepoto, globino in etiko njegovega umetniškega in družbenega dela, njegovo borbo za pravice delavskega razreda in vseh zatiranih. Govornikova izvajanja so spremljale recitacije iz Cankarjevih umetniških del in politično-družbenih člankov; recitiral so Jule Kobe, Manja Vuković in Tone Gortnar. Glavno proslavo Ivana Cankarja pa bo Novo mesto priredilo jeseni.

Tone Bele

Ali ste že naročili sinu, ki je pri vojaki, naš domači častnik? — Storite to takoj, hvaličen vam bo za pozornost in domače novice!

Berite in razširjajte pokrajinski tehnik Dolenjske!

Zbor šentjernejških zadruženikov

Prejšnji mesec je bil v Senti-
rnejnem občini zbor kmetijskih
zadruženikov. Od 630 vpisanih članov
je jih bilo večina zboru udele-
žila le 114. Zato smo v skoraj
večini, da je za tako
razno gospodarsko ustanovo
ne, čim bolj tako malo zani-
majna.

Občni zbor, ki je trajal skoro
tri ure, je vodil Stane Hladin.
Želo zanimiva so bila poročila
o delu v razni predlogi. Sadi-
arski odtok, ki razpolaga z 9
zadruženimi in privatnimi škro-
pničarji, je opravil zimsko
skopiranje in porabil pri tem
1200 kg škropla. V bodoče bo
treba škropiti prvič že v de-
cembru in januarju, redno pa
skropiti tudi poleti, če hočemo
zaščititi kmetijsko, ki ogroža naše
lepe sadovnjake. Delo naj bi
prevzela stalna ekipa. Za dvig
sadijstva je odtok organiziral
3 poučnih predavanj. Zal med
sadijari ni pravega zanimanja,
zato bomo poizkusili zbuditi
zanimanje med mladino. Odtok
je za gojitev lastne drevesnice
posejal sadne peške in namer-
va obnoviti v Vrhopolju sadno
ovčarstvo.

Strojni odtok deluje, ima pa
primanjkljaj, ker so bile na
strojih razne okvare in se ta
škoda šele sedaj mesečno odpla-
čuje. Nekaj strojev je bilo pro-
danih, nabavljeni pa sta dve
novi sadni škropilnici, stališča
in tovorni avtomobil, kate-
rega so res nujno potrebni.

»ZARADI STANOVANJA« na odru bršljske SVOBODE

Mlada igralska družina
bršljske Svobode je našelir.
la Gervaisovo komedijo v štiri-
dejanja »Zaradi stanovanja«.
Kljub temu, da so nekateri mla-
di igralci prvič nastopili, je bi-
lo občinstvo zadovoljno in je
dvakrat napolnilo dvorano.
Komedijo je režiral igralec
Dominik Bratož, ki je tudi z o-
drinim igranjem mnogo pripomel
k uspehu.

V jeseni ob igralska družina
nadaljevala z delom in bo Brš-
ljskim predstavila še več do-
brih dramskih del.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO
»KRKA« - NOVO MESTO: od 25.
do 28. maja: ameriški barvasti
film »Črna slava«, od 29. do 31.
maja: ameriški film »Znani 30.
nadstropje«.
DOM JLA - NOVO MESTO: od
24. do 26. maja: ameriški film
»Kogar sonce greje«, od 28. do
30. maja: ameriški barvasti film
»Dvojbo v džungli«.
CRNOMELJ: od 24. do 27. maja:
sovjetski barvasti film »Kne-
ginja Marya«, 28. in 30. maja: ame-
riški film »Selin«.
KOSTANJEVICA: 27. maja: ameri-
barvasti film »Proti vsem zasto-
vam«.
TREBNJE: 26. in 27. maja: ameri-
barvasti film »Rdeči susarji«.
Predstava v nedeljo ob 14. in
18. uri.
MOKRONOG: 26. in 27. maja:
nemški film »Jaz in moja žena«.
DOL, TOPICE: 26. in 27. maja:
ameriški film »Tajna Indijancev«,
31. maja: avstralski film »Don
Juan«.
SENTJERNEJ: 26. in 27. maja:
amer. barv. film »Pogumen kot
Lassie«, in »Spet smo tu«, 30. in
31. maja: »Oženil sem čarovni-
ko«.
SEMIČ: 27. maja: ameriški film
»Skritostno življenje W. M.«.
GRADAC: 27. maja: avstr. film
»Potepuh«.

POTUJOČE KINO NOVO MESTO
predvala film »Afriška kratica«:
v petek 25. maja, ob 20. uri v
strazi, v soboto 26. maja, ob 20.
v Stopičah. V nedeljo ne bomo
predvaljali filma zaradi okrajne-
ga mladinskega festivala, ki bo
na Grnu.

ZAHVALA
Zahvaljujem se komandirju Po-
staje Ljudske milice v Senti-
rnej tovarišu Ivanu Gomizlju, da
je izsledil tatvo mojega koleša in
me kolo vrnil.
Penco Jože, Dol, Mokropolje,
p. Sentjernej

ZAHVALA
Zahvaljujem se Okrajni lovski
zvezi za povzročeno škodo za jun-
ca, ki ga je medved poškodoval.
Jemč Drago, Podgrad

Zahvala
Ob nenadni izbihi našega nepo-
zabnega sina in brata

IVANA VRANČARJA
roj. 27. junija 1936 iz Berče vasi,
se najhujše zahvaljujem vsem,
ki so ga sprejeli na njegovo zad-
ni poti. Posebno se zahvaljujem
tovarišu Ivanu Gomizlju, da je
besede, O. M. Suhor iz vsem ki
so z nami sočustvovali.

OPOZORILO
Opozorjam vsakogar, ki bi širil
neustrezne govorice o gostih na
Loki v Novem mestu, da ga bom
kazensko preganjal zaradi klevet-
anja in blatenja ugleda podjetja.
Branko Toplak

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Gledališče PD Ljube Košak
Kostanjevica na Krki
Petek, 25. maja, ob 10. uri do-
poldne: Pavel Golia: »Sre-
čanje«. Premiera v počastitev
Titovega rojstnega dne. Zaklju-
čena predstavitev za udeležence
občinskega pionskega festivala.
Sobota, 26. maja, ob 20. uri zve-
čer: Pavel Golia: »Srečanje«.

Lepa prireditev Rdečega križa v Novem mestu

V počastitev Tedna Rdečega
križa je novomeški mestni od-
bor RK priredil prejšnji teden
v DLP lepo in pomembno pri-
reditev, katere jedro je bilo pre-
davanje ing. Tršarja o higien-
skem ravnanju z živilom, kar je
bilo zlasti važno za naše trgov-
ce in nekatere obrtnike. Prireditev
so zelo poživile tudi ostale
točke spreda — nastop
pionskega pevskega zbora gi-
mnazije pod vodstvom Jelke
Kastelic, recitacije pomladar-
jev RK na gimnaziji in nastop
tamburaškega zbora Delavskega
prosv. društva »Svobode« iz
Bršljina, ki ga vodi France
Vovk.

Posebno zanimanje je zbudil
nastop mešanega pevskega dru-
štva »Svobode« Bršljina, ki je
pod vodstvom E. Jazbeca zapel
tri pesmi in se s tem predstavil
široki javnosti.

Predsednik mestnega odbora
RK Jakob Mikolič je v uvod-
nem govoru poudaril pomen or-
ganizacije RK in obžaloval, da
je v organizaciji dejansko vklju-
čeno tako majhno število pre-
bivalstva. Nanašal je vse težave
in skrbi organizacije, ki jih mo-
ra dnevno prebrobiti. Izrazil je
željo, naj bi Novomeščani spo-
znali bistvo te človekoljubne
organizacije.

V. J.

Na Mirni — Turistično društvo

Tuji, katere pot slučajno za-
nese skozi mirno dolino, str-
me občudujejo nešteto nar-
avne lepote tega čudovitega
košča naše prelepe Dolenjske.

Pokopali smo Ano Jamnik

14. maja smo sprejeli na zad-
ni poti 72-letno Ano Jamnik iz
Račjega sela pri Trebnjem. V
času NOB je pomagala parti-
zanom in zlasti skrbelo za ra-
zno.

nence, ki so se zatekli k njej
po pomoč in zaščito. Njenega
civilnega pogreba so se udeležili
predstavniki organizacij in dru-
štev z godo iz Trebnja ter
številni znanci in prijatelji. Naj
bi bo lahko domača zemlja, ki
jo je tako ljubila.

I. K.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

3. junija bo okrajni zlet PARTIZANA v Črnomlju

V Črnomlju bo 3. junija 1956
okrajni zlet telesnovigilnih dru-
štev Partizan novomeške okra-
ja. Zlet bo pod pokroviteljstvom
Mitje RIBIČIČA, predsednika
Partizana Slovenije, biter prapo-
ra pa bo podpredsednik OLO
Novo mesto Nino Belopavličev.
Za zlet vlada med društvi veliko
zanimanje in so se doslej prija-
vilo sledeča društva:
Zužemberk, Straža, Sentjernej,
Kotice, Dol, Toplice, Mirna, Mj-
ra na peč, Novo mesto in Metlika.
Predvidevajo, da bo nastopilo nad
1.300 članov Partizanov, ki bodo
izvajali različne vaje.

Na večer pred zletom bo v Čr-
nomlju slavnostna akademija na
igrišču pri gimnaziji. Ob tej pri-
ložnosti bo Črnomljsko društvo

razvil svoj prapor. V jutranjih
urah na dan zleta bodo skupne
gimnastične skupne na velikem
stadijonu, od koder se bo razvila
slavnostna parada vseh nastopajo-
čih ekip: Črnomelj. Ob treh po-
poldne bo na velikem stadijonu
v Loki pričetek glavnega progra-
ma, za katerega vlada veliko za-
nimanje. Za ta nastop se skrbno
pripravljajo tudi znani belokranj-
ski atleti Plut, Kastelic, Šimonič
in drugi. V Črnomlju se skrbno
pripravljajo za zlet, ki bo veli-
častna manifestacija mladega ro-
du. Predvsem so živahne priprave
na stadijonu, na katerem si udar-
niki podajajo krampe in lopate iz
rok v roke za ureditev tekmoval-
nih stez in ostalih naprav.

V. J.

ATLETI NOVOMEŠKE GIMNAZIJE SO TEKMOVALI V CELJU

V nedeljo 20. maja je bilo v Celju
republiško srednješolsko atletsko
prvenstvo, na katerem je sodelo-
valo 6 moških in ženskih ekip.
Ki so bile najboljšie na okrajnih
prvenstvih. Nastopile je tudi več-
število posameznikov, ki so na
okrajnih prvenstvih dosegli pre-
pisane norme.

Novomeški okraj je zastopalo
moštvo gimnazije iz Novega me-
sta in nekaj najboljših posamez-
nikov z učiteljskim in trgovsko š-
olo. Novomeški gimnazijci so zbra-
skupno 390 točk ter dosegli
drugo mesto v skupnem plasmanu.
Kot posamezniki so postali

republicki prvaki: Kožarjeva
(100 m) v metu krogla 9,70 m ter v
skoku v višino 135 cm. Potr Mar-
jan iz gimnazije Novo mesto je
postal prvi v skokih v višino.
Skočil je 165 cm.

Med najboljšie tekače v finalno
tekmovalje sta prišla gimnazijci
Zurc v teku na 100 m z 12,0 ter
Kotnikova v teku na 50 m z re-
zultatom 8,8. Tudi ostali dijaki so
se trudili, da bi dosegli čim boljše
rezultate, ob zelo neugodnih vre-
menskih pogojih. Ob tem uspehu
se bodo gimnazijci gotovo še bolj
navdušili za atletiko.

Cepprav smo že na koncu maja,
se vreme še ni popolnoma uredi-
lo. Včasih je bilo ob takem
času že zelo vroče, Krka je spre-
jemala v svoj hladni objem že
prve, najbolj drzne in vroče ko-
pice. Leto je vremen bolj mu-
hasto. O kakšnem kopanju se ni
duha ne sluha, le redki so pre-
drezali, ki ob redkih sončnih
dnevih preizkušajo toplino ozračja,
na hladnoto Krke.

Povsem drugače je z vesla-
stvom. Tudi ljubiteljske vodne ele-
menta, tudi njih niska tempera-
tura vode ne ovira, da je zrak
topel pa že vidiš po Krki breti
zdaj četverce zdaj skiff. Posebno
skiff se zadnje čase prav pogosto
vidi, skiffisti najraje trenirajo.
Odkar je veslaški klub Kri-
bi svoj skiff je število interesen-
tov zanj naraslo, posebno po in-
struktorjem tečaju v Izoli, kjer
se vsi »delegati« novomeške
Krke navdušili za ta enosedi čoln.

Da, za veslače je sezona že polna
sezona. Tudi prva tekmovalna so-
be blizu. Čet mesec dni bo na
Krki spet mrgolelo čolnov. Ta-

ATLETSKO TEKMOVANJE V NOVEM MESTU

V soboto 26. maja bodo ob 16.30
atleti TVD Partizana Novo mesto
tekmovali s programom »repu-
bliško atletsko ligo. Zadnjo sobo-
to je zaradi gostovanja v Celju
to tekmovalje morali odpasti.
Vabimo vse člane TVD Partizana
Novo mesto, da se tega tekmoval-
ja udeležijo v čim večjem šte-
vilu.

**Družinsko tekmovalje
strelske družine
»Vinko Paderšič«**

Strelska družina »Vinko Pader-
šič« v Novem mestu je pred
kratkim organizirala tekmovalje
z vojaško puško iz vseh treh
položajev. Nastopilo je 16 tek-
movalcev.

Tudi druge manjše sekcije bodo
v kratkem priredile tekmovalje.
Najboljši strelci iz družinskih
tekmovalj bodo dobili pravico do
tekmovalja na okrajnem strel-
skem prvenstvu, ki bo 3. junija v
Črnomlju.

Na družinskem tekmovalju je
zmagal Marjan Okroglič, ki je
dosegel 90 krogov od 150 možnih.
Vrstni red prve petorice tek-
movalcev:

1. Marjan Okroglič 90 krogov,
2. Janez Segedi 83 krogov, 3.
Dane Mahorovič (JLA) 81 krogov,
4. Dani Rifej 80 krogov in 5. To-
ne Skube 80 krogov.

**ODRED (Ljubljana) -
PARTIZAN (Črnomelj) 2:2**

Malokdo je pričakoval da bodo
deležili v Črnomlju prišla 12.
maja iz Ljubljane dragoceno toč-
ko iz prvenstvene rokometne tek-
me kajti ekipa »Odreda« je zelo
močna saj sta nastopila v njej ju-
goslovanska reprezentacija Nada Ko-
stušarova in trener ženske ekipe
Zorčeva. Kljub temu so borbene
igralke iz Črnomlja odnesle pol
izkupčka in se znašle na 4. me-
stu v lestvici tekmovalja. Ta
uspeh nas je zelo razveselil in
upamo, da ne bo poslednji. Ista
ekipa je osvojila letos že prven-
stvo Dolenjske in srednješolsko
prvenstvo okraja Novo mesto. Sedaj
se marljivo pripravljajo za re-
publiško prvenstvo.

**MOŠKI KLONILI
V LJUBLJANI**
V nedeljski prvenstveni tekmi
v velikem rokometu so igralci
Partizana Črnomelj nastopili v
Ljubljani proti Odredu, ki je v
tej tekmi dokazal, da mu res pri-
pada prvo mesto v Sloveniji. Do-
mačini so porazili goste z 1:4.

M-K-

Odkriva se jim nov svet, nad-
se privlačen in zanimiv, svet,
ki te v hipu osvoji in vsega
prevzame. Zato ni prav nič ču-
dno, če se ljudje po »odkrit-
ju« tolikih lepot, ki jih tudi pač
niso pričakovali, radi ponovno
vračajo v naše kraje in si srčno
žele, da bi mogli pri nas dalj
časa ostati in se do dobrega
naučiti vsega lepega. Pa ne sa-
mo tuji, tudi številni prebiv-
alci naših mest in industrijs-
kih krajev, ki so kdaj le mi-
nogrede spoznali našo dolino,
si živo žele, da bi mogli sredi
naših lepot in privlačnosti pre-
biti svoj letni dopust.

Zal pa je to doslej le redkim
omogočeno. Trenutno pri nas še
ni pogojev za hiter in dober
razvoj turizma. To pa ne pome-
ni, da bo tako še dolgo! Res je,
da bomo morali odstraniti vrsto
pomankljivosti in se v marsi-
čem potruditi, če hočemo, da bo
gostom, ki bi prišli na počitnice
k nam, bivanje prijetno in da
bodo ti zato tudi svojim znan-
cem priporočali, naj si izberejo
naše vasi za svoje letovanje.
Toda, če se bomo dela lotili
organizirano in delati načrtno
če bomo pri tem uporabili vso
svojo iznajdljivost in pokazali
svojo neutrudno marljivost,
uspehi ne bodo izostali. O vse-
stranski koristi turizma pa bi
bilo na tem mestu odveč govo-
riti.

Na Mirni že nekaj časa ima-
mo pripravljani odbor turistič-
nega društva. Na nedavnem se-
stanku so sklenili, da bodo ta-
ko pokrenili široko akcijo za
pobudbo članstva in imajo
že lepe uspehe. V torek, 29. ma-
ja, bodo imeli ob 8. uri zvečer
v šoli ustanovni občni zbor,
kjer bodo prisotni občirno se-
znajeni o pomenu in dejavnosti
te prepotrebne organizacije.
Zato naj ne bo nikogar v naši
občini, ki želi svoji okolici lep
razvoj, da bi manjkal na usta-
novnem občnem zboru! Mirna
in Sentrupert morata v bližnji
prihodnosti postati privlačni
turistični postojanki!

Cesto v Metliko utrjujejo

Lani so skozi Metliko našli
in popravljali cesto, kar se je po-
kazalo za dobro. Preko zime je
bilo na cesti manj blata, ker
je cesta napeta in gladka. Na
podoben način utrjujejo cesto
sedaj še do postaje, potrebno
bi bilo to napraviti v drugih
predelih, zlasti pred sejmisti-
nim domom. Še veliko bolj bi
bilo, če bi cesti skozi mesto pa
do postaje zalili z asfaltno.

REPUBLIŠKA ODBOJKARSKA LIGA:
Spet štiri točke za Novomeščane
PARTIZAN : KAMNIK (moški)
3:0 (15:16, 15:12, 15:4)
PARTIZAN : KAMNIK (ženske)
3:1 (15:6, 7:15, 15:4, 15:3)
Novomeški odbojkarji imajo
zadnje čase vedno neprimerno
vremeno. Tudi tokrat bi se
prekrižali računi, če ne bi tekem,
kot našač, prestavili na soboto
popoldne. Tako je šlo tokrat brez
prika, prišla pa je druga nadloga,
čeprav manjša — veter. Ta je
preprečil, da bi odbojkarji kaj
več pokazali, najbolj pa se na-
gajal pri ženski tekmi. Nastala je
prava borba za točko; vsaka ek-
ipa se je trudila, da se je čimprej
odkrižala žoge. Novomeščanke so
se veliko bolje znašle; po tehni-
ki, iznajdljivosti in rutini so pre-
kašale gostje iz Kamnika, zato je
rezultat 3:1 povsem realen.

Ta nova zmaga pomeni dve novi
točki, ki izkupčku in zanesljivo
vodstvo na lestvici republiške li-
ge. Razlika v seri je več kot za-
dovoljiva — 9:1. Kaj naj povemo
se o zmagovalcih? Neko so vse več
ali manj solidne, nekoliko pa je
izstopala Rožarjeva, ki se je po-
dobno v 4. setu izkazala z lepimi
udarci na mrežo. O njej je trener
tov. Pučko rekel, da je tudi v pol-
ni formi in da se je tudi na tek-
mah v Ljubljani najbolj izkazala.
Moška vrsta Kamničanov nas je
presenetila. Na zadnjem turnirju
v Ljubljani so bili kot neka raz-
bita četa, ker sta dva najboljša
igralca zapustila klub, tu pa so se

Moto-kros v Novem mestu
Avto-moto društvo Novo mesto
je priredilo svoj prvi »Moto-
kros«, namenjen prostovolni ga-
letnici »Moto« in »Moto« in
motosportu. Jugoslovje.

Start je bil pred stavbo OBLO,
proga pa je tekla preko Getne va-
le, do Pogancev, desno po slabi
gozdni cesti do Rupečih vrha, pre-
ko Škrljanč do Smihle, ob tam do
potoka Teška voda, nato po
Grusnem polju, kjer je bil najgriš-
terin izza gradu Grm mimo go-
spodarskih poslopj do križanja
Trdinove ceste, nato pa do cilja
spet pred OBLO.

Najslabši del ceste je bil slab
in razčlenjen teren izza Grma do
Trdinove ceste. Na tem delu je
moral vsak motorist pokazati vse
veščine vozača, kakor tudi spo-
sobnost motorja, da ga je obvladal
in na tem delu proge dobi najhij-
trejši čas, za katerega je dobil
tudi najboljšo oceno.

Ze pri zadnji odsejvalni vožnji
v Kotarje se motoristi AMD
Novo mesto pokazali, da se ne
ustražajo niti dežja in slabega
vremena. Tudi tokrat so vzbral-
nost pokazali v polni meri. Progi
je bila dolga 14 km. Vozači so bili
na progi z vso resnostjo in sport-
no disciplino ter so dosegli sle-
deče rezultate:

1. Rifej Danilo, DKW 300ccm;
2. Novak Dane; 3. Marko Milos;
4. Rustja Ivan; 5. Avbar Gusti itd.

Med prvim in poslednjim voza-
čem je bila razlika samo peto
minuto.

Ob blavi rezultatov je predsed-
nik društva Tone Pirce razdelil na-
grade najboljšim motoristom in
poudaril pomen kroga za rojstni
dan tovariša Tita.

Milan Breščak.

**ROKOMETIŠKI NOVEGA MESTA
V ČRNOMLJU V BOJU NA LOKI**

Ob nedeljski prvenstveni tekmi
v velikem rokometu so igralci
Partizana Črnomelj nastopili v
Ljubljani proti Odredu, ki je v
tej tekmi dokazal, da mu res pri-
pada prvo mesto v Sloveniji. Do-
mačini so porazili goste z 1:4.

M-K-

**ROKOMETIŠKI NOVEGA MESTA
V ČRNOMLJU V BOJU NA LOKI**

Ob nedeljski prvenstveni tekmi
v velikem rokometu so igralci
Partizana Črnomelj nastopili v
Ljubljani proti Odredu, ki je v
tej tekmi dokazal, da mu res pri-
pada prvo mesto v Sloveniji. Do-
mačini so porazili goste z 1:4.

M-K-

3. JUNIJA — OKRAJNI ZLET PARTIZANA V ČRNOMLJU

Kam po šoli? V poklic z 2 razredi gimnazije ali s 6 razredi osnovne šole

Učenci in učenke, ki bodo v šol. letu 55/56 uspešno dovršili vsaj 2 razreda gimnazije ali 6 raz. osnovne šole, se lahko vpisujejo na eno izmed spodaj navedenih šol s praktičnim poukom. Ker je vsako leto precejšnje število mladincev in mladink, ki uspešno dovršijo 4 razrede gimnazije ali 8 razredov osnovne šole, sprejemajo ravnateljstva šol s praktičnim poukom prvenstveno tiste učence, ki so dovršili 4 ali 3 razrede gimnazije oziroma 8 ali 7 razredov osnovne šole. Le če ostanejo prosta mesta, sprejemajo tudi učenke, ki so dovršile 2 raz. gimnazije ali 6 raz. osnov. šole. Vsi učenci, ki dovršijo šole s praktičnim poukom, postanejo kvalificirani delavci.

ratne električarje, livarje ali kaluparje. Možnosti napredovanja so iste kot pri šoli Litostroja. Šola sprejema samo moško mladino. Ima internat.

METALURŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA Rayne (Guštanj)

Pouk na šoli traja tri leta. Na šoli se učenci lahko izučijo za ključavničarje, strugarje, orodne kovače, modelne mizarje, livarje, jedrarje ali rezkarje. Možnosti napredovanja so iste kot pri šoli Litostroja. Za žensko šolo je primeren le poklic jedrarja. Absolventi imajo ugodne možnosti zaposlitve. Šola ima internat.

METALURŠKA ŠOLA ŠTORE PRI CELJU

Na tej šoli se izučijo učenci za ključavničarje, strojne ključavničarje, strugarje, livarje ali modelne mizarje. Ostalo velja kot pri metalurških šolah.

INDUSTRIJSKA ŠOLA PRI PODJETJU LITOSTROJ

Ljubljana, Drabosnjakova 21. Pouk na šoli traja tri leta. Na njej se učenci lahko izučijo za strojne ključavničarje, strugarje, livarje ali modelne mizarje. Učenci se po enoletni praktični izobrazbi v dvoletno strojno šolo pri Tehnični srednji šoli v Ljubljani. Po triletni praksi pa imajo možnost vpisa v Mojsirsko šolo kovinske stroje v Mariboru, ki traja 3 leta. Šola sprejema samo moško mladino in ima svoj internat.

METALURŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA Železarne Jesenice

Pouk na šoli traja 3 leta. Učenci te šole se lahko izučijo za strojne ključavničarje, ob-

Prireditve dolenskih študentov v Beli krajini

Študentski klub okraja Novo mesto bo priredil v soboto 28. maja in v nedeljo 27. maja kulturno-zabavne večere v Metliki, Gradcu in Črnomlju. Sodeloval bo tudi deklamatorji, dramatske skupine, folklorna skupina, moški pevski zbor in mladi muzikanti. V soboto zvečer bo nastop v Metliki, v nedeljo popoldne v Gradcu, v nedeljo zvečer pa v Črnomlju. V jeseni bodo študentje obiskali tudi Južno del Bele krajine in novomeško okolico.

OBJAVA NAROČNIKOM »DOLENJSKEGA LISTA«

Pri vseh tistih naročnikih našega tednika, ki še niso poravnali naročnine za prvo polletje 1956, se bodo v prihodnjih dneh oglasili pismonoše z izpolnjenimi položnicami. Prosimo e zamudnike, da zapadla naročnina takoj v celoti poravnajo. Posamezniki dosegajo tudi manjše zaostanke naročnine iz druge polovice lanskega leta; tem smo k polletni naročnini za 1956 pripisali tudi lanski zaostanek.

Prosimo vse naročnike, da olajšajo pismonošem delo in jim zapadla naročnina takoj poravnajo.

UPRAVA LISTA

INDUSTRIJSKA KOVINARSKA ŠOLA

Tovarne emalirane posode, Celje, Leskoškova 3

Pouk na šoli traja tri leta. Učenci se lahko izučijo za strojne ključavničarje, orodjarje, strugarje ali kovače. Šola vzgaja tudi emalirce za svojo tovarno in za tovarne v ostalih republikah.

Možnosti napredovanja so iste kot pri šoli Litostroja. Za žensko mladino je primeren le poklic emalirca. Možnosti zaposlitve so ugodne v Sloveniji in v drugih republikah. Šola ima internat.

ŽELEZNIŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA

Maribor, Lenjigradska 17a

Pouk na šoli traja tri leta. Učenci se lahko izučijo za orodne in strojne ključavničarje, varilce, kleparje, kovinsostrugarje, strugarje, rezkarje, električarje ali mizarje.

Možnosti napredovanja so iste kot pri šoli Litostroja. Učenci

lahko postanejo po dodatni izobrazbi (mojsirska šola ali strokovni izpit) vozovni pregledniki in strojevodje.

Na tej šoli se tudi dekleta usposobijo za rezkarje ali strugarje in za delo na raznih obdelovalnih strojih.

Možnosti zaposlitve so velike v Sloveniji in ostalih republikah. Šola ima internat.

ŽELEZNIŠKA INDUSTRIJSKA ŠOLA Ljubljana-Siška

Pouk na šoli traja tri leta. Učenci se lahko izučijo za strugarje, strojne ključavničarje, obratne električarje, precizne mehanike ali kleparje.

Možnosti napredovanja so iste kot pri šoli Litostroja. Šola sprejema samo moško mladino.

Učenci te šole se zaposlujejo v Sloveniji in drugih republikah, predvsem pri železnici. Potreba po kadrih se precejšnje šole ima internat.

(Nadaljevanje prihodnjici)

Pismo z juga

Oglašam se bralcem Dolenjskega lista iz daljne Makedonije, iz Kičeva. To je mesto na jugozahodu Makedonije, v Kičevski kotlini, obdano krog in krog od visokih gor — nekatere dosežejo

Kičevo šteje danes 11.000 prebivalcev, 4.000 več kot pred vojno, pa tudi sploh je mesto v novi Jugoslaviji storilo velike korake v svojem napredku. Prej je bilo Kičevo mesto »pečalbarjev« — lju-

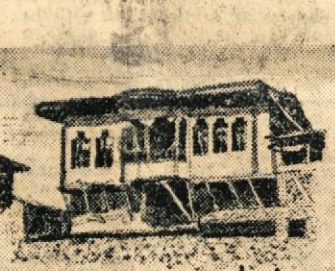
v svet. V mestu je prijetno in meščani radi pripovedujejo, kako klavno je bilo pri njih življenje nekoč in kako je danes vse spremenjeno na bolje.

Kajpak se razen novih vidijo tudi stare stvari, na primer mošeje, ki jih je v mestu sedem; iz njih minaretov hodijo vsak po svoje pozive in ti kriki se človeku zdijo kot klicanje potopljenejšega sveta, ki se ne bo vrnil nikoli več.

Največ je v mestu Turkov, ostali so Makedonci. Ljudje so prijazni in Slovenci, ki živijo tukaj — oficirji, podoficirji in nekaj civilistov — uživamo pri njih spoštovanje. Ta ali oni od Kičevčanov, ki je že bil v Sloveniji, rad in z navdušenjem pripoveduje, kako je živel pri nas.

Včasih v Kičevu tudi za vojaka ni bilo prijetno. Toda danes, ko ni starega nezadovoljstva, ko ni težav, ki so grenile življenje, je tudi za tučca v Kičevu lepo. Čeprav je mesto tako skrito med gorami, se uspešno razvija in napreduje v korist in veselje in ponos prebivalstva; v socialistični Jugoslaviji je dobilo tudi Kičevo svoj pomen in novo podobo.

Major JOZE LUZAR

Tekmovanje kostanjeviških pionirjev

Okoli sto pionirskih odredov iz vse Slovenije se je udeležilo velikega nagradnega tekmovanja, ki ga organizira Pionirski list skupno z Zvezo pionirjev Slovenije. Med njimi so tudi kostanjeviški pionirji, ki so sprejeli dokaj lep načrt. Kar poglejmo kaj so si zadali:

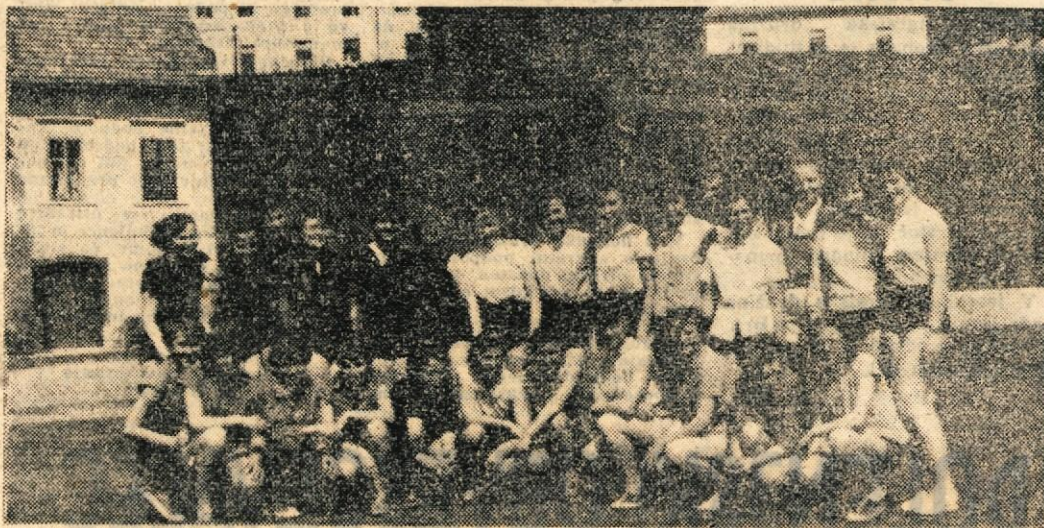
»Učili se bomo, tako pridno, da nas bo vsaj 80% izdelalo. V šolo bomo redno hodili in bomo imeli največ 2% zamud; še bolj skrbno bomo pazili na red in disciplino med poukom, med odmori, na cesti in doma, skrbeli bomo za red in snago pri šolskih potrebnostih in pri sebi, šli bomo po stopinjah naših borcev v partizansko Črnečo vas. Kakor navadno, bomo tudi letos okrasili partizanske grobove s pomladnim cvetjem, pomagali bomo pri urejanju šolskega parka, kjer se vedno ni bilo mogoče odstraniti sledov vojne; pomagali bomo pri ureditvi letnega telovadišča. Udeležili se bomo naslednjih športnih tekmovanj: šahovskega, streljanja z zračno puško, teka, skokov v daljino in višino, rokometu in odbojke. Upriporili bomo Golijev igro Srce igračk, pevski zbor pa bo priredil koncert doma in v Novem mestu, ustanovili bomo reden šahovski in modelarski krožek, dopisovali bomo v naše liste in napisali pozdravna pisma predsedniku Titu. Polovica pionirjev se bo vključila v novoustanovljeno društvo Partizan. Na Titov rojstni dan, v počastitev katerega tekmujemo, bomo vsi pionirji, ki bomo končali šolsko obveznost, vstopili v mladinsko organizacijo.«

Tako je priredil Zeleni Jurij na Dan pomladi v Kostanjevici na Krki.

Tak je načrt kostanjeviških pionirjev. Marsikaj od tega bi storili brez tekmovanja, saj so doslej tudi, vendar jih je tekmovanje še prav posebno razgibalo.

naloga pionirjev. Marsikaj od tega bi storili brez tekmovanja, saj so doslej tudi, vendar jih je tekmovanje še prav posebno razgibalo.

Črnomajsko in novomeško lahkotletinje pri tovariškem srečanju 12. maja na novomeški Loki.

Javni nastop učencev Nižje glasbene šole v Novem mestu

Pretekli torek so učenci Nižje glasbene šole v Novem mestu nastopili v Domu LP v Novem mestu, da pokažejo delo in napredek svojega glasbenega solanja. Obenem so z javno produkcijo proslavili desetletnico ob-

stoja te šole. Odveč bi bilo pisati o tem, kako važen del splošne izobrazbe je glasbena vzgoja. Ravnatelj Drago Sproč je o tem podal lepe in tehtne misli, ko je pozdravil polno dvorano prijateljev glasbene šole. Glebenčki so za uvod zapeli pod vodstvom tov. Jazbeca nekaj prirske pesmi, ostali del obširnega programa pa so izpolnili posamezni najboljši učenci na klavirju, violini, trobenti, klarinetu in harmoniki. Močno je ugaljal dijak Legan s trobento, pa tudi ostali učenci so vzbujali pozornost. Zanimivo je, da ima šest razred gimnazijev vrsto nadarjenih glasbenikov. Neprijetna pa je ugotovitev, da so na galetriji težajniki trgovske stroje močno motili poteke produkcije ter naj bi bili brez škode zase in za druge raje ostali doma.

Ni lepše zavesti, kot je zavest, da si pomagal sočloveku, ko je bil najbolj potreben pomoči. Tako zavest ima vsak krvodajalec. Prijavite se!

ZANIMIVO DOSMRTNO SPANJE

Pred nekaj meseci je pri prometni nesreči izgubil življenje oče desetletnega Michaela Oatesa iz Kanade, Dečko, ki je bil z očetom v avtu, je ostal živ, dobil je pa hudo poškodbo na možganih. Vse mesece od nesreče leži v bolnišnici odprtih oči, toda nepretrgoma spi. Zdravniki so ugotovili, da fantek lahko uteka visoko starost, toda zbudil se ne bo nikoli. Hranijo ga umetno. Kanadski minister zdravja je poklical na konferenco vse slavne zdravnike — specialiste za možganske bolezni, da bi se posvetovali, če bi bilo dečka mogoče kako le rešiti.

LADJA NA SUHEM

Nemška ladja »Hamburg« se je nedavno morala zaradi megle prisilno zaustaviti v pljuvini blizu obale. Ko je jutraj nastala osenka, se je ladja nenadoma znašla na suhem. Vsekakor redek primer.

24.000 kg KRUHA DNEVNO V Beogradu je začela obratovati prva od šestih pekarn, ki jih gradijo. Glede svoje higiensko-tehnične ureditve je to najmodernejša in najboljša pekarna v državi. Spekla bo na dan 24.000 kg kruha.

OKROGLE

NUŠIČ IN RADIO

Slavni srbski komediograf Branislav Nušič je v neki družbi takole razlagal, kaj je brzojav: »Predstavite si veliko mačko, ki ime rep v Vranju, glavo pa v Beogradu. Če jo v Vranju potegneta za rep, ona v Beogradu zamajava.«

»Dobro,« so rekli prijatelji, »kaj je pa radio?«

»Popolnoma isto, samo brez mačke!« je pojasnil Nušič.

V DOBI REAKTIVCEV

Preden se je letalo dvignilo z letališča, sta dve ženski hoteli govoriti s pilotom: »Rade bi vedele, ali to letalo res leti hitreje od zvoka?«

»Na žalost ne,« je odgovoril pilot, »vendar upam, da vama to ne bo pokvarilo užitka med potovanjem.«

»Oh, nasprotno — veste, midve bi se med potovanjem rade razgovarjale.«

ROJEN PO ODLOKU

Srbi slavijo leto 150-letnico rojstva in 100-letnico smrti svojega velikega komediografa Jovana Sterjia Popovića. In kadar so nekdanje občinske uprave po-

pravile kakšno poslopje, je bilo na ploči zraven napisano, kdaj je bilo prenovljeno, vedno tudi pripisano: »Po odloku predsednika občine«. Ko so nekoč popravili tudi hišo, v kateri je bil rojen Sterjia, so vzdihali ploščo s temle napisom:

»V tej hiši, se je leta 1806 rodil Jovan Sterjia Popović po odloku predsednika občine mesta Vriča.«

SODOBNO

»Če izpišes ribje olje brez godrnjanja, ti dam deset dinarjev, Tine!«

»In če ga izpišes ti, dedek, namesto mene, ti dam sto dinarjev!«

V SAMOTAH PRAGOZDA

49.

Bil je še kak meter od ježevca, ko se je ta obrnil in se, nevarno mahajoč z bodičastim repom, prišel spuščati proti Vilčetu. Fant je šele zdaj spoznal nevarnost, ki mu je grozila. Prišel je plezati po debli navzdol, toda ježevce je bil hitrejši.

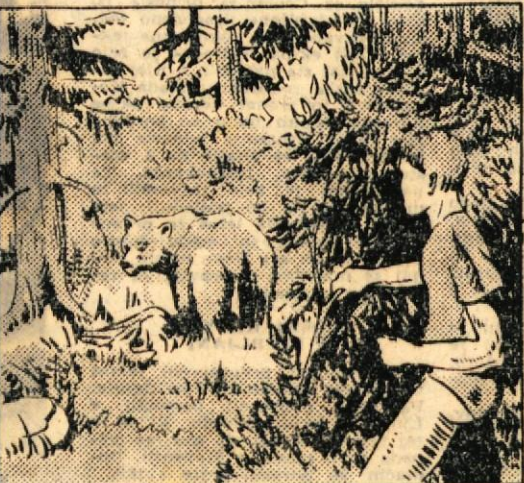
52.

Temno nebo, posejano z nešteti zvezdami se je bočilo nad njima in Rok je pripovedoval Vilčetu, da pravijo Indijanci Velikemu vozu »Kunec«, za njim pa gredo »Trije lovci«. Rimska cesta je »Reka«, ob kateri je živel veliki poglavar, ki je imel lepo hčer. Pokazal mu je svetlo zvezdo Veka.

50.

»Hitro! Škoč!« je zaslišal pod seboj Roka. »Hitro, hitreje! Na drevesu te umori!« Bilo je precej visoko, toda odlašati ni mogel več. Spustil je vejo in prišel letu v naročje, da sta se oba zvalila po tleh. »Bolje k staremu medvedu v breg, kot k ježevu na drevo!«

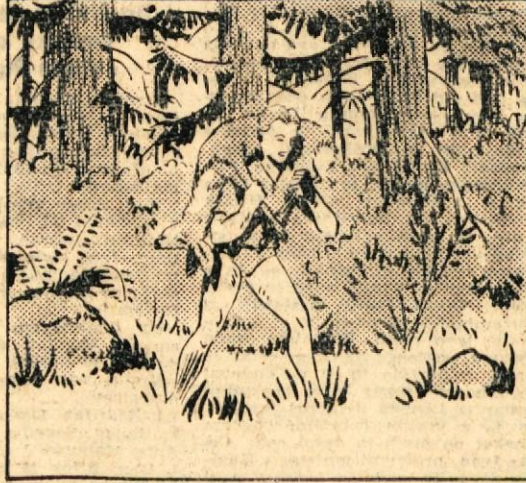
53.

Ko je nekega dne Vilče spet hodil po gozdu, je zaslišal pred seboj jezo mrmljanje in zagledal medveda, ki je pravkar podrl na tla srno. Ko je medved opazil fanta, je srdito zarenčal in planil proti njemu. Vilče je v strahu na ves glas zakričal. Če bi bil medved starejši...

51.

Zvečer je ob ognju pripovedoval Rok Vilčetu o ježevu in o tem, kako so že večkrat našli neprimerno indijanskega lovca, ki se je upal nad ježevca, mrtvega pod drevesom. V glavi je imel polno strupenih bodic iz ježevcevega repa, ki umore lahko celo volka ali risa.

54.

...bi se stvar bržkone drugače iztekla. Tako se je pa ustrašil neznanega glasu, se urno obrnil in neprimerno naglo izginil v gostem grmovju, fantu pa prepuštil plen. Vilče ni maral čakati, da bi se medved premislil, temveč je raje pograbil srno in odhitel z njo nazaj k uti. Zdaj je tudi Rok dobil srajco.